

Referansebruksberegninger 2021

Beregninger basert på driftsgranskingene

Regnskapstall for 2019

Framregnede tall for 2020 og 2021

28 referansebruk

AVGITT JUNI 2021

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO er sekretariat for Budsjettnemnda for jordbruket

Årlig utkommer:

<<Totalkalkylen for jordbruket>> (Jordbrukets totalregnskap og budsjett)

<<Referansebruksberegninger>>

<<Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken>>

<<Volum- og prisindeksar for jordbruket>> som ligger på:

http://nilf.no/statistikk/Volum-_og_prisindeksar

BUDSJETTNEMNDEN FOR JORDBRUKET

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021

Beregninger basert på driftsgranskingene

REGNSKAPSTALL FOR 2019

FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021

AVGITT
JUNI 2021

Innholdsfortegnelse

HOVEDRESULTATER	1
1 INNLEDNING	3
1.1 Generelt.....	3
1.2 Historisk om utviklingen av referansebruk	5
1.3 Referansebrukene og totalkalkylen for jordbruket	6
1.4 Årets referansebruksberegninger	7
2 PRINSIPPER FOR REFERANSEBRUKS-BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTS-GRANSKINGENE	11
2.1 Bygd på driftsgranskingene.....	11
2.2 Tilskuddsberegning.....	11
2.3 Registrert arbeid og kapital.....	11
2.4 Nærmere om avskrivningsprinsippets betydning.....	12
2.5 Nærmere om investeringstidspunktets betydning.....	13
2.6 Gjeldsandeler	15
2.7 Leid arbeid/arbeidsgiveravgift	15
3 FRA DRIFTSGRANSKINGSBRUK TIL REFERANSEBRUK	17
3.1 Generelt.....	17
3.2 Arbeidsforbruk	19
3.3 Normalisering av avlingsnivået for korn og poteter	19
3.4 Avlingsnivået for øvrige vekster.....	20
3.5 Verdiendring på buskap og varelager	21
4 VOLUMFRAMREGNING PÅ REFERANSEBRUKENE	23
4.1 Beregningsmetode og forutsetninger.....	23
4.2 Skift i volumutviklingen	25
4.3 Resultat av volumframregningen på referansebrukene.....	25
5 PRISER PÅ ENKELTE POSTER PÅ REFERANSEBRUKENE.....	29
5.1 Korn	29
5.2 Poteter.....	29
5.3 Melkeprisen.....	29
5.4 Kjøtt	31
5.5 Ull.....	31
5.6 Annet	31
6 TILSKUDD	33
6.1 Pristilskudd	33
6.1.1 Grunntilskudd	33
6.1.2 Distriktstilskudd melk.....	34
6.1.3 Distriktstilskudd kjøtt og egg.....	34
6.1.4 Kvalitetstilskudd storfekjøtt	35
6.1.5 Tilskudd for lammeslakt og kjeslakt	36
6.2 Driftstilskudd per foretak	36
6.3 Tilskudd til husdyr	37
6.4 Refusjon av avløserutgifter ved ferie og fritid	39

6.5	Refusjon av avløserutgifter ved sykdom mv.	39
6.6	Areal- og kulturlandskapstilskudd	40
6.7	Tilskudd til dyr på beite	42
6.8	Bunnfradrag.....	43
7	FRAMREGNINGSGRUNNLAG	45
7.1	Oversikt	45
7.2	Årgangsindekser	48
7.3	Leid arbeid	49
7.4	Tilskudd	49
8	BEREGNINGSGRUNNLAG	51
8.1	Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk.....	51
8.2	Økologisk melkeproduksjon	70
8.3	Analyse av kombinerte produksjoner	72
8.4	Sammenligning av resultatene i referanse-brukssystemet med resultatene fra normaliserte regnskaper	74

Hovedresultater

Tabellen nedenfor viser det beregnede vederlaget til arbeid og egenkapital per årsverk, inklusive beregnet inntektsverdi av jordbruksfradraget, og det beregnede helårsutslaget av jordbruksoppgjøret 2021 på vederlaget for de enkelte referansebrukene.

Tabell 1 Vederlag til arbeid og egenkapital, inklusive beregnet inntektsverdi av jordbruksfradraget (før skatt). Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019. Kr per årsverk

	Årsverk ¹	2019	2020	2021 ²	Fullt utslag av oppgjør ³
1 Melk og storfeslakt, 30 årskyr. Landet	2,034	323 000	345 500	402 600	11 800
2 Korn, 396 dekar korn. Landet	0,386	236 900	294 000	260 000	35 900
3 Sau, 156 vinterfôra sauer. Landet	1,197	194 600	230 800	228 200	19 500
4 Melkeproduksjon geit, 144 årsgaier. Landet	1,630	436 400	446 700	470 200	7 500
5 Svin og korn, 52 avlssvin + 373 dekar korn. Landet	1,562	377 500	531 300	607 200	44 700
6 Egg og planteprodukter, 6 758 høner + 343 daa korn. Landet	1,557	462 300	510 800	526 100	23 000
7 Poteter og korn, 121 daa poteter + 313 daa korn. Landet	1,360	433 900	462 800	482 700	25 300
8 Storfeslakt/ammeku, 31 ammeku. Landet	1,234	180 800	251 900	258 800	15 500
9 Frukt og bær, 49 dekar frukt og bær. Landet	1,902	387 900	392 600	383 300	53 400
10 Grønnsaker, 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn. Landet	2,288	357 400	350 800	353 700	50 700
11 Fjølfekjøtt og planteprodukter, 123 241 fjølfe-slakt. Landet	1,067	576 300	748 000	711 800	37 800
12 Økologisk melk og storfeslakt, 29 årskyr. Landet	2,020	295 700	318 600	372 400	15 700
13 Melk, de 1/3 minste melkebrukene, 15 årskyr. Landet	1,756	312 400	330 900	361 400	12 500
14 Melk, de 1/3 største melkebrukene, 49 årskyr. Landet	2,418	318 900	344 200	425 000	11 100
15 Melk, de 25 største melkebrukene, 66 årskyr. Landet	2,807	340 400	369 200	463 000	11 900
16 Melk og storfeslakt, 36 årskyr. Østlandets flatbygder	1,991	284 500	332 200	396 400	9 500
17 Melk og storfeslakt, 29 årskyr. Østlandets andre bygder	1,945	391 200	418 100	477 300	14 600
18 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Agder/Rogaland, Jæren	1,840	253 600	279 500	355 300	8 900
19 Melk og storfeslakt, 26 årskyr. Agder/Rogal., andre bygder	1,916	270 700	311 600	363 400	10 400
20 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Vestlandet	2,099	314 400	335 800	387 900	11 500
21 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Trøndelag	2,093	339 200	338 100	404 300	9 900
22 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Nord-Norge	2,082	333 800	343 100	395 800	9 600
23 Korn, <400 dekar korn (234 dekar korn). Østlandet	0,293	143 700	197 000	167 000	40 800
24 Korn, de 20 største kornbrukene, 865 dekar korn. Østlandet	0,730	443 000	514 600	491 100	41 300
25 Korn og svin, 346 dekar korn + 27 avlssvin. Trøndelag	0,798	381 300	526 900	589 100	47 800
26 Sau, 142 vinterfôra sauer. Vestlandet	1,311	168 000	192 800	191 500	16 700
27 Sau, 183 vinterfôra sauer. Nord-Norge	1,349	265 200	303 200	298 900	17 500
28 Sau, de 25 største sauebrukene, 292 v.fôra sauer. Landet	1,662	269 600	302 200	301 300	18 100

- 1) Antall årsverk er justert opp 10 prosent i 2020 og 2021 på referansebruk nr. 9 (justert til 2,092 årsverk) og referansebruk nr. 10 (justert til 2,517 årsverk), satt ned igjen i 2022 («fullt utslag av oppgjør»)
- 2) Før utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn i resultatene for året 2021
- 3) Fullt utslag for kalenderåret 2022 (helårsvirkning av oppgjøret) med oppgjørets forutsetninger for pris- og kostnadsvekst i 2022 (jf. tabell 7.1)

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

1 Innledning

1.1 Generelt

Referansebruksberegningene er beregninger på bruksnivå for ulike produksjoner, bruksstørrelser og områder. Hensikten med beregningene er blant annet å vise inntektsutviklingen og å beregne virkninger av endringer som følge av jordbruksopp-gjørene. Referansebruksberegningene er en del av grunnlagsmaterialet til jordbruks-forhandlingene.

Fra og med 2001 bygger beregningene på driftsgranskingene med registrerte tall. Materialet er først gruppert etter produksjoner. Deretter er det oppdelt etter distrikt og struktur. Referansebrukene er ikke direkte sammenlignbare med referansebruksberegninger gjort tidligere enn 2001. Sammenligning mellom referansebruksberegninger med ulikt utgivelsesår må også frarådes, først og fremst fordi det er utskifting av deltakerbruk bak referansebruk og dernest fordi det enkelte år er endret på utvalgskriteriene og nummerering for noen referansebruk.

Om bakgrunnen for omleggingen fra 2001 siterer vi fra St.meld. nr. 19 (1999–2000) «Om norsk landbruk og matproduksjon» der det står følgende:

«Referansebrukssystemet erstattet etter St.prp. nr. 8 (1992–1993) det tidligere modellbrukssystemet. Referansebrukene gir grunnlag for å vurdere effektene av virkemiddelbruken innenfor jordbruket for ulike bruksgrupper, distrikter og produksjoner. Til tross for de forenklingene dette medførte, benyttes det i dag betydelige ressurser på å omarbeide deler av og supplere driftsgranskingsmaterialet. Det er også betydelig usikkerhet knyttet til normeringen av arbeid og kapital som skjer ved utarbeidelsen av referansebrukene i dag. For å forenkle systemet ytterligere og i større grad å analysere forskjeller i inntektene innenfor og mellom produksjoner og regioner, foreslås det at man nytter grupper av bruk i driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte uten normering av arbeid og kapital. En viktig forbedring med en slik omlegging vil være at man sikrer et større datatilfang bak tallmaterialet.»

Det er etter dette nyttet grupper av jordbruksbedrifter i driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte, uten normering av arbeid eller kapital.

Det er grunn til å understreke at referansebrukene ikke representerer hele jordbruket. Mange jordbruksbedrifter kan ha en produksjon som er dekket av referansebruksberegningene, men de vil likevel ikke kjenne seg igjen i referansebruksberegningene fordi en selv for eksempel har et annet produksjonsomfang, et annet investeringsomfang eller et annet investeringsår enn det gjennomsnittet et referansebruk viser.

Budsjettnemnda gjorde i 2011 nærmere vurderinger av situasjonen for store melkeproduksjonsbruk som har investert i nyere tid. Referansebrukene 12, 13 og 14 ble gitt nye utvalgskriterier. Dette førte til at både referansebruk 13 og 14 fikk økt årskuttall i forhold til tidligere års beregninger. Samdrifter ble tatt inn som et nytt referansebruk 28.

Til beregningene i 2014 hadde Budsjettnemnda en gjennomgang av referansebrukene med korn med hensyn til representativitet og størrelse. Nemnda vurderte både ulike alternative utvalgskriterier for og eventuelle endringer i antallet av referansebrukene med korn. Datagrunnlaget (driftsgranskingsmaterialet) gir imidlertid begrensninger for hva som er mulig. Nemnda vedtok å beholde referansebrukene 2 og 22 uendret, og å endre utvalgskriteriene for referansebruk 23 til å omfatte de 20 største kornbrukene på Østlandet.

I underkapittel 8.3 ble det i 2014 tatt inn en liten vurdering av tre referansebruk med kombinerte produksjoner, for å belyse hvilken betydning hver produksjonsgren har.

I 2017 ble referansebruk 28 «Samdrift melkeproduksjon» tatt ut. Årsaken var at det fra og med regnskapsåret 2015 (som var basisår i referansebruksberegningene i 2017) ikke lenger er særvirkemidler for samdrift i melkeproduksjon og at partene derfor heller ikke har behov for dette referansebruket under jordbruksforhandlingene. Foretak organisert som samdrift med melkeproduksjon og klassifisert som melkebruk i driftsgranskingsmaterialet, er ikke en del av de ordinære driftsgranskingsbrukene. Disse melkesamdriftene gikk tidligere derfor ikke inn i noen av de andre referansebrukene med melk og storfeslakt. Fra og med regnskapsåret 2015 (referansebruksberegningene i 2017) inngår melkesamdriftene nå i det datamaterialet som referansebruksberegningene bruker på lik linje med de ordinære driftsgranskingsbrukene med melk. Dette innebærer at de fleste referansebrukene med melk og storfeslakt fra og med beregningene i 2017 i ulik grad har fått økt antall årskyr og produksjonsomfang sammenlignet med foregående år.

På grunn av den store usikkerheten omkring koronapandemien våren 2020, vedtok Budsjettnemnda i fjor å ikke legge fram referansebruksberegninger som en del av grunnlagsmaterialet til de forenklede jordbruksforhandlingene i 2020. Det ble derfor heller ikke utarbeidet noen Referansebrukspublikasjon 2020.

Budsjettnemnda har i noen år etterspurt muligheten for et referansebruk med grønnsaker. Dette har det tidligere ikke vært grunnlag for i driftsgranskingsmaterialet. Etter flere år med målrettet rekruttering, er det nå, i Driftsgranskningene for regnskapsåret 2019, tilstrekkelig grunnlagsmateriale til at Budsjettnemnda i år har tatt inn et referansebruk «Grønnsaker» som nytt nr. 10 med område «Landet».

I årets beregninger er dermed referansebruksinndelingen og rekkefølgen på referansebrukene uendret fram til og med nr. 9 i forhold til beregningene i 2019. Årets nye referansebruk «Grønnsaker» er nytt nr. 10. De etterfølgende referansebrukene har

beholdt samme rekkefølge, men med forskjøvet nummerering, sammenlignet med beregningene i 2019. Årets referansebruk er beskrevet i underkapittel 1.4.

Årets beregninger er basert på regnskapsmateriale fra 2019. Dette året ble delvis preget av det foregående spesielle tørkeåret 2018. Referansebrukene regnes vanligvis fram volumfast til de to framregningsårene. Dette innebærer at eventuelle spesielle volumer i basisåret dras med uendret til framregningsårene. Videre vil eventuelle ekstraordinære volumendringer i framregningsårene heller ikke fanges opp. Budsjettnemnda har i år vurdert produksjonene kumelk og storfeslakt til å være så spesielt påvirket av begge disse effektene at referansebrukene med melk og storfeslakt i årets beregninger er behandlet forskjellig fra de øvrige referansebrukene. Basisåret (regnskapsåret) 2019 er beholdt uendret mens det er gjort justeringer i begge de to framregningsårene 2020 og 2021. Justeringene er omtalt i underkapittel 4.2.

I årets beregninger har Budsjettnemnda lagt inn ekstra pandemikostnader for grøntsektoren i framregningsårene 2020 og 2021 på referansebrukene nr. 9 «Frukt og bær» og nr. 10 «Grønnsaker». Tilleggene er beregnet med utgangspunkt i de tilsvarende ekstrakostnadene som er regnet inn i årets totalkalkyleberegninger. Budsjettnemnda har også justert opp arbeidsforbruket 10 prosent i framregningsårene på disse to referansebrukene. Disse brukene er vesentlig mindre i størrelse enn de som leier inn mye utenlandsk sesongarbeidskraft, og familiens arbeidskraft utfører en stor andel av arbeidet. Disse referansebrukene er dermed i mindre grad berørt av begrensninger i tilgang på utenlandsk sesongarbeidskraft enn store produsenter med arbeidsintensive produksjoner.

Detaljerte beregninger for de enkelte referansebruk er ikke gjengitt i denne publikasjonen. En har valgt å presentere bare noen få sentrale resultatmål. For spesielt interesserte er mer detaljerte beregningsresultater å finne på NIBIO sine internettsider. Tallene for 2021 viser budsjetterte tall før jordbruksforhandlingene, dersom annet ikke er sagt. I tabell 1 og i tabell 8.14 er vist fullt utslag (helårsvirkning) av jordbruksoppgjøret i 2021.

1.2 Historisk om utviklingen av referansebruk

Som følge av Stortingets vedtak den 1. desember 1975 «Om inntektsopptrappingen i landbruket», ble det et utvidet behov for å kunne sammenligne inntektsnivået i landbruket med inntektsnivået i industrien. Fra før av hadde en totalkalkylen for jordbruket, som viser det totale inntekts- og kostnadsnivået i næringen. Men behovet ble nå utvidet til å gjelde de forskjellige produksjoner, bruksstørrelser og distrikter. Problemene omkring registreringen av inntektsnivået i landbruket ble tatt opp i St.meld. nr. 14 (1976–77) «Om landbrukspolitikken» og i St.meld. nr. 80 (1978–79) «Om inntekt og levekår i landbruket».

En av de viktigste oppgavene Budsjettnemnda ble pålagt i de nevnte Stortingsdokumentene, var å utforme et sett av modellbruk og beregne årsverksinntekten på

disse i samsvar med de retningslinjer som ble gitt i dokumentene. Videre å beregne et sammenveid gjennomsnitt av årsverksinntekten i modellbrukssystemet på grunnlag av en sammenveingsmodell med beregnede vektall for den enkelte modell.

Formålet med modellbrukene var å ha et måleinstrument som viste inntektene i jordbruket i forskjellige produksjoner, bruksstørrelser og distrikter, og som kunne brukes til å sammenligne gjennomsnittlig inntektsnivå med gitte normer for effektivitet i jordbruk og industri.

Navnebyttet til referansebruksberegningene fra 1993 markerer et skille i bruken av materialet. Det var en tilpassing av de tidligere modellbruksberegningene etter de retningslinjer som St.prp. nr. 8 (1992–1993) satte. Sammenveid modellbruksinntekt blir ikke lenger nyttet til sammenligning av inntektsnivå og -utvikling i jordbruket med andre grupper, og ble derfor tatt ut av referansebruksberegningene. Likeledes ble kalkylemodellene, som var med i modellbrukssystemet først og fremst for beregning av sammenveid inntekt, tatt ut.

Grunnlaget for referansebrukene i perioden 1993–2000 var som for de tidligere modellene, et utvalg av bruk fra regnskapsundersøkelsene ved NILF (nå NIBIO). Bakgrunns materialet for hvert referansebruk var 15–25 utvalgte driftsgranskingsbruk i driftsgranskingsmaterialet sammenfattet i basismodeller. Budsjettnemnda justerte basismodellene etter prinsipper som var trukket opp for utarbeidelse av referansebrukene, og regnet fram materialet til det år forhandlingene fant sted.

Referansebrukene fra 1993 til 2000 nyttet i større grad enn modellbrukene, registrerte tall direkte uten normering eller annen justering. Men det ble fremdeles gjort enkelte justeringer i forhold til basismaterialet og fortsatt ble både arbeidsforbruket og kapitalen normert i beregningene.

Fra 2001 ble det i realiteten gjort et større brudd i referansebruksberegningene enn i 1993 selv om navnet denne gangen ikke ble endret. Referansebrukene ble lagt om i tråd med St.meld. nr. 19 (1999–2000). Det innebærer at man nytter grupper av jordbruksbedrifter i driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte uten normering av arbeid eller kapital. Ingen referansebruk er direkte sammenlignbare med referansebrukene en hadde fram til og med 2000.

1.3 Referansebrukene og totalkalkylen for jordbruket

Både på referansebrukene og i totalkalkylen for jordbruket er beregningene gjort ved den faktiske markedssituasjonen. Totalkalkylen omfatter hele jordbruket, mens referansebrukene dekker et utvalg av produksjoner, bruksstørrelser og geografiske områder. Inntektsutviklingen målt ved referansebrukene kan ikke uten videre sammenlignes med materialet i totalkalkylens normaliserte regnskaper. Blant annet er referansebrukene volumfaste og fanger dermed ikke opp produsentenes tilpasninger i framregningsperioden, og heller ikke den del av produktivitet utviklingen som skyldes

endringer i bruks- og besetningsstørrelser og endringer i bruksstrukturen (strukturutviklingen) ellers. Det er gjort egne volumframregninger fra regnskapsåret for å ta hensyn til volumtilpasninger som i praksis vil skje i framregningsperioden (se kapittel 4). I totalkalkylens normaliserte regnskaper kommer alle effekter av produktivitets- og strukturutviklingen til uttrykk. I totalkalkylen inntektsføres også en del statstilskuddsposter som ikke gir inntektsvirkning på referansebrukene. For nærmere omtale av årsaker til forskjeller mellom referansebruksberegningene og totalkalkylens normaliserte regnskaper viser en til underkapittel 8.4.

1.4 Årets referansebruksberegninger

Beregningene omfatter 28 referansebruk presentert i de to tabellene 1.1 og 1.2 nedenfor.

Budsjettnemnda har valgt en gruppering i referansebruk med hovedinndeling etter produksjoner (tabell 1.1) og en videre inndeling etter geografi, struktur og driftsmåte av de tre driftsformene som har flest deltakerbruk i driftsgranskningene (tabell 1.2).

I årets beregninger er referansebruksinndelingen og rekkefølgen på referansebrukene uendret fram til og med nr. 9 i forhold til beregningene i 2019. Årets nye referansebruk «Grønnsaker» er nytt nr. 10. De etterfølgende referansebrukene har beholdt samme rekkefølge, men med forskjøvet nummerering, sammenlignet med beregningene i 2019.

Tabell 1.1 Oversikt over referansebrukene. Produksjoner

Ref.bruk		Område	Antall bruk
nr.	Produksjon og omfang		i 2019
1	Melk og storfeslakt. 30 årskyr	Landet	309
2	Korn. 396 dekar korn	Landet	104
3	Sau. 156 vinterfôra sauer	Landet	125
4	Melkeproduksjon geit. 144 årsgaier	Landet	20
5	Svin og korn. 52 avlssvin + 373 dekar korn	Landet	30
6	Egg og planteprodukter. 6 758 høner + 343 dekar korn	Landet	15
7	Poteter og korn. 121 dekar poteter + 313 dekar korn	Landet	16
8	Storfeslakt/ammeku. 31 ammekyr	Landet	63
9	Frukt og bær. 49 dekar frukt og bær	Landet	25
10	Grønnsaker. 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn	Landet	13
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 123 241 fjørfeslakt	Landet	19

Tabell 1.2 Oversikt over referansebrukene. Region, struktur og driftsmåte

Ref.bruk nr.	Produksjon og omfang	Område	Antall bruk i 2019
12	Økologisk melk og storfeslakt. 29 årskyr	Landet	19
13	Melk (de 1/3 minste brukene). 15 årskyr	Landet	103
14	Melk (de 1/3 største brukene). 49 årskyr	Landet	103
15	Melk (de 25 største brukene). 66 årskyr	Landet	25
16	Melk og storfeslakt. 36 årskyr	Østlandets flatbygder	21
17	Melk og storfeslakt. 29 årskyr	Østlandets andre bygder	36
18	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Agder og Rogaland, Jæren	20
19	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder og Rog. andre bygder	30
20	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Vestlandet	82
21	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Trøndelag	56
22	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Nord-Norge	64
23	Korn. <400 dekar korn (234 dekar korn)	Østlandet	52
24	Korn (de 20 største brukene). 865 daa korn	Østlandet	20
25	Korn og korn/svin. 346 daa + 27 avlssvin	Trøndelag	33
26	Sau. 142 vinterfôra sauer	Vestlandet	29
27	Sau. 183 vinterfôra sauer	Nord-Norge	20
28	Sau (de 25 største brukene). 292 v.f.sauer	Landet	25

Årets beregninger er basert på regnskapsmateriale fra 2019. Basisåret i beregningene er 2019, og disse tallene er som regel regnet fram til 2020 etter registrert prisutvikling i totalkalkylen for tilsvarende poster. Framregningen til 2021 er tilsvarende basert på budsjetterte priser i totalkalkylen. Alle mengder er holdt konstante i framregningsperioden og uttrykker dermed utviklingen for produsenter med uendret produksjonsomfang i framregningsperioden.

For å få et mest mulig stabilt materiale, har det vært et mål at referansebrukene bygger på mange faktiske bruk. For å få flere viktige produksjoner representert, har en akseptert at enkelte referansebruk tas med selv om de bygger på relativt få driftsgranskingsbruk.

Referansebruksinndelingen er naturligvis preget av hva som er mulig ut fra grunnlagsmaterialet. Ved inndelingen er det lagt mest vekt på produksjoner (tabell 1.1). Geografi er prioritert framfor struktur ved den videre inndelingen av produksjoner i referansebruk (tabell 1.2).

Ut over de produksjonene som er nevnt i tabellene ovenfor, kan referansebrukene ha tilleggsproduksjoner med et relativt mindre omfang. Slike tilleggsproduksjoner kan iblant være en del av forklaringen på utslaget som framkommer på resultatmålet.

For framregningen er hvert referansebruk plassert til bestemte soner og regnet fram med satsendringene som gjelder den valgte geografiske soneplasseringen, jf. kapitlene 2.2 og 7.4. Tabellene under viser referansebrukenes soneplassering i årets beregninger.

Tabell 1.3. Oversikt over referansebrukenes soneplassering. Produksjoner

Ref.bruk			AK	Kjøtt	Melk
nr.	Produksjon og omfang	Område	sone ¹	sone	sone
1	Melk og storfeslakt. 30 årskyr	Landet	5/5A	2	D
2	Korn. 396 dekar korn	Landet	1		
3	Sau. 156 vinterfôra sauer	Landet	5/5A	2	
4	Melkeproduksjon geit. 144 årsgaier	Landet	6	4	G
5	Svin og korn. 52 avlssvin + 373 dekar korn	Landet	1		
6	Egg og planteprodukter. 6 758 høner + 343 dekar korn	Landet	1		
7	Poteter og korn. 121 dekar poteter + 313 dekar korn	Landet	1		
8	Storfeslakt/ammekyr. 31 ammekyr	Landet	5/5A	2	
9	Frukt og bær. 49 dekar frukt og bær	Landet	5/5B	2	
10	Grønnsaker. 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn	Landet	1	1	
11	Fjølfekjøtt og planteprodukter. 123 241 fjølfe-slakt	Landet	1		

1) AK-sone 5 ble delt i sone 5A og 5B f.o.m. 2019, jf. underkapittel 6.6

Tabell 1.4. Oversikt over referansebrukenes soneplassering. Region, struktur og driftsmåte

Ref.bruk			AK	Kjøtt	Melk
nr.	Produksjon og omfang	Område	sone ¹	sone	sone
12	Økologisk melk og storfeslakt. 29 årskyr	Landet	5/5A	2	D
13	Melk (de 1/3 minste brukene). 15 årskyr	Landet	5/5A	2	D
14	Melk (de 1/3 største brukene). 49 årskyr	Landet	5/5A	2	D
15	Melk (de 25 største brukene). 66 årskyr	Landet	5/5A	2	D
16	Melk og storfeslakt. 36 årskyr	Østlandets flatbygder	1	1	B
17	Melk og storfeslakt. 29 årskyr	Østlandets andre bygder	5/5A	2	C
18	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Agder og Rogal., Jæren	2	1	A
19	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agd. og Rog. andre bygd.	5/5B	2	B
20	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Vestlandet	5/5B	2	D
21	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Trøndelag	4	2	C
22	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Nord-Norge	6	4	G
23	Korn. <400 dekar korn (234 dekar korn)	Østlandet	3		
24	Korn (20 største brukene). 865 daa korn	Østlandet	1		
25	Korn og korn/svin. 346 daa + 27 avlssvin	Trøndelag	4		
26	Sau. 142 vinterfôra sauer	Vestlandet	5/5B	2	
27	Sau. 183 vinterfôra sauer	Nord-Norge	6	4	
28	Sau (25 største brukene). 292 v.f.sauer	Landet	5/5A	3	

1) AK-sone 5 ble delt i sone 5A og 5B f.o.m. 2019, jf. underkapittel 6.6

Et vedlegg med detaljerte beregninger for de enkelte referansebruk er ikke lagt ved i denne publikasjonen, men er å finne på NIBIOs internettsider.

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

2 Prinsipper for referansebruksberegninger basert på driftsgranskingene

2.1 Bygd på driftsgranskingene

Hovedformålet med driftsgranskingene er å presentere årlige resultater og den mer langsiktige utviklingen for økonomien på gardsbruk der inntekten fra jordbruket har et vesentlig omfang. Undersøkelsen er gjort med grunnlag i skatteregnskap og tilleggsopplysninger om areal, avlinger og arbeidsinnsats. Skatteregnskapene er innhentet fra drøyt 900 jordbruksbedrifter som er spredt rundt i hele landet. Skatteregnskapene blir omarbeidet til driftsregnskap. Det er data fra driftsregnskapene som går inn i driftsgranskingene. Driftsgranskingene omfatter i hovedsak familiebruk med en arbeidsinnsats i jordbruket på ett årsverk eller mer.

Budsjettnemnda har lagt vekt på å benytte driftsgranskingsresultatene direkte så langt som mulig, men har likevel funnet det hensiktsmessig å normalisere kornavlinger og potetavlinger når arealet har et visst omfang (se underkapittel 3.3).

2.2 Tilskuddsberegning

Når en regner gjennomsnittlige tilskudd for grupper av jordbruksbedrifter i driftsgranskingene, vil ingen av driftsgranskingsbrukene som inngår, faktisk ha hatt disse gjennomsnittstilskuddene.

For framregningen er hvert referansebruk plassert i bestemte soner, og regnet fram med satsendringene som gjelder den valgte geografiske soneplasseringen. Framregningen av tilskuddene i selve referansebruksberegningene baseres så på den samme absolutte endringen.

Framregningen av tilskuddene reflekterer de regnskapsresultatene en vil forvente å få i de to framregningsårene.

2.3 Registrert arbeid og kapital

Driftsgranskingene viser registrerte størrelser for arbeid og kapital. Kapitalgodtgjøringen i driftsgranskingene er annerledes enn i totalkalkylen.

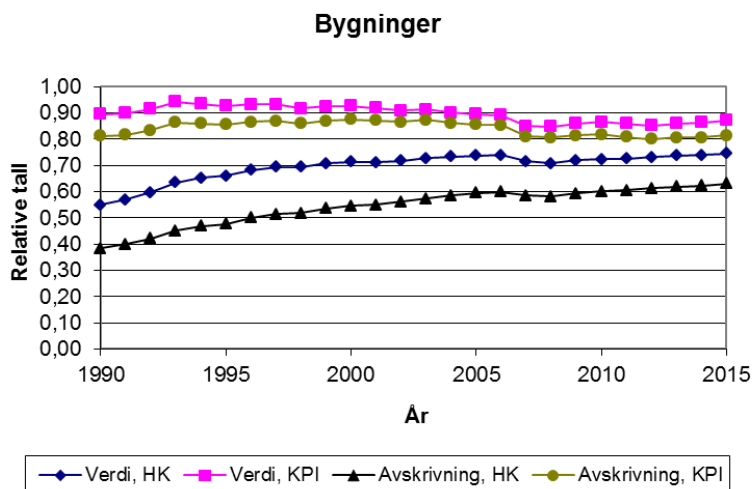
I driftsgranskingene er kapitalen verdsatt og avskrivningene kalkulert ut fra prinsippet om historisk kostnad. Dette samsvarer med hovedprinsippet i norsk regnskapslovgivning og praksis, og brukes også i skatteregnskap og finansregnskap. Kostnaden på anskaffelsestidspunktet aktiveres i driftsregnskapet med registrerte nominelle kroner og utgjør avskrivningsgrunnlaget. Det betyr at balansen ikke justeres for endringene som ellers skjer i pengeverdiene over tid. Spesielt i perioder med høy inflasjon, og spesielt for eiendeler med lang levetid, vil en med historisk kost få relativt lave verdifastsettelse i balansen. I driftsgranskingene brukes det lineær avskrivning over den enkelte eiendels forventede levetid. Det regnes med en forventet levetid på 15 år for maskiner og biler, 20 år for grøfter og faste vanningsanlegg og 30 år for driftsbygninger.

Totalkalkylen for jordbruket er basert på en prisnivåjustert modell for verdsetting av kapital. Kapitalslitet (avskrivningene) blir da beregnet etter saldoprinsippet og med prisjustering i henhold til konsumprisindeksen.

Avskrivningene i referansebruksberegningene må forventes å bli lavere enn om en la samme prinsipp som i totalkalkylen til grunn. Rentekostnaden i referansebruksberegningene må forventes å bli høyere enn om en la samme prinsipp som i totalkalkylen til grunn.

2.4 Nærmere om avskrivningsprinsippets betydning

I figur 2.1 er illustrert betydningen av tre vanlige verdsettingsprinsipper.

Figur 2.1 Avskrivninger og bokført verdi for bygninger etter historisk kost (HK) og KPI-justering sammenlignet med gjenanskaffelsesverdi

Det er forutsatt jevne investeringer. Gjenanskaffelsesverdi, som er nasjonal-regnskapets prinsipp, er satt til 1,00. I total kalkylen prisnivåjusteres kapitalen med prisutviklingen (konsumprisindeksen). For bygninger gir det verdier og avskrivninger på omtrent 90 prosent av det en ville fått med gjenanskaffelses-prinsippet. I skatteregnskap, driftsgranskingene og på referansebrukene verdsettes eiendeler til historisk kostnad. For bygninger, som har lang levetid, betyr historisk kost at regnskapsverdiene bare blir 60–75 prosent av gjenanskaffelsesverdien, mens avskrivningene kan bli halvparten av de to andre prinsippene. Utslagene blir forsterket om investeringene ikke er jevne, men gjennomgående er av eldre dato.

Valg av avskrivningsprinsipp har også betydning for hvordan kapitalen godtgjøres. På referansebrukene (som i skatteregnskapet) regner en med nominelle rentekostnader. I total kalkylen, der en prisnivåjusterer kapitalen hvert år, er det realrenten på lånt kapital som kostnadsføres. Når kapitalslitet er regnet i årets pengeverdi, oppstår det en prisstigningseffekt på den lånte delen av kapitalen. Denne «effekt av finansiering» inntektsføres for å finne realrenten.

2.5 Nærmere om investeringstidspunktets betydning

Når investeringene ikke er jevne, det er prisstigning og avskrivningene beregnes etter historisk investeringskostnad, har investeringstidspunktet stor betydning for tolkningen av regnskapsmessig resultat. Når det brukes lineære avskrivninger, som i driftsgranskingene og referansebrukene, kostnadsføres det samme beløpet hvert år i avskrivningsperioden. For bygninger avskrives investeringene med like beløp årlig i 30 år. På grunn av prisstigning vil referansebruk med stor forskjell i gjennomsnittlig investeringstidspunkt, kunne gi relativt store forskjeller i regnskapsførte avskrivninger for den samme bygningen. Denne forskjellen vil være større dersom avskrivninger føres etter saldoprinsippet.

Dette kan illustreres med et eksempel. En jordbruksbedrift bygger en driftsbygning med inventar til 5 mill. kr i år 2000. En annen bedrift bygger eksakt samme bygning ti år senere. I følge prisindeksen vil byggekostnaden ha økt med 47,7 prosent. Regnskapsført avskrivning (kostnad) i 2010 vil være nesten 80 000 kr høyere for foretaket med den nyeste, men identiske, driftsbygningen hvis det føres lineær avskrivning. Dersom avskrivningen gjøres etter saldoprinsippet, og veid gjennomsnittlig avskrivningssats for bygning og inventar er 6 prosent, blir forskjellen om lag 145 000 kr.

Tabell 2.1 Illustrasjon av forskjell i regnskapsført avskrivning i år 2010 for to identiske bygninger, bygd i henholdsvis år 2000 og år 2010. Kr per foretak

	Bygd i år 2000	Bygd i år 2010	Differanse
Lineær avskrivning i år 2010	166 700	246 200	-79 500
Saldoavskrivning i år 2010	161 600	307 200	-145 600

Problemstillingen som er illustrert ovenfor, er generell for alle referansebrukene. Det betyr imidlertid mest i produksjoner der mange investeringer er gjort for forholdsviss lang tid tilbake. På referansebrukene kan dette illustreres for melkeproduksjon der materialet er stort nok til å inndele foretakene etter størrelse. I tabell 2.2 er derfor noen melkeproduksjonsbruk med ulik størrelse sammenlignet.

Inndeling etter størrelse vil med stor sannsynlighet samtidig innebære en systematisk sortering av investeringstidspunkt. Referansebruk nr. 13 med 15 årskyr har trolig eldre driftsbygning enn referansebruk nr. 15 med 66 årskyr. For å sammenligne reelle forskjeller i enhetskostnader burde investeringstidspunktet vært likt. Det foreligger ikke data som viser gjennomsnittlig investeringstidspunkt for de ulike referansebrukene. Investeringstidspunktet har stor betydning for å vurdere kostnaden per årsku ved ulikt driftsomsfang. Ulike innslag av leasing, som gir stor skjevfordeling av regnskapsført kostnad ved kapitalutstyret over dets levetid, kan også bidra til variasjon.

Samtidig er det sannsynlig at bruk med hovedinvesteringen langt tilbake i tid, vil ha noe mindre rasjonelle driftsopplegg, slik at investeringstidspunktet også har betydning for registrert arbeidsforbruk. Tabell 2.2 viser vesentlig større fall i antall arbeidstimer per årsku enn i regnskapsførte kostnader. Investeringstidspunktets betydning for resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk» er derfor mindre enn om regnskapsførte avskrivninger per årsku og timer per årsku vurderes hver for seg.

Tabell 2.2 Regnskapsførte kostnader, arbeidsforbruk og driftsresultat for noen referansebruk med melk med forskjellig driftsomsfang. Regnskapsåret 2019

	Referansebruksnummer			
	13	1	14	15
Antall årskyr	15	30	49	66
Sum avskrivninger, kr	126 556	302 216	527 488	719 995
Sum kostnader, kr	1 003 480	2 005 619	3 229 476	4 525 811
Sum arbeidstimer	3240	3753	4462	5179
Avskrivninger, kr per årsku	8 381	10 074	10 765	10 992
Sum kostnader, kr per årsku	66 456	66 854	65 908	69 096
Kostnader inkl. familiens arbeid og rentekrav på innsatt kapital, kr per årsku	103 157	90 295	84 337	85 588
Sum arbeidstimer per årsku	215	125	91	79
Vederlag til arbeid og egenkapital, kr	488 077	596 702	710 310	894 531
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk, kr	277 933	293 343	293 707	318 673

Flere undersøkelser viser fallende kostnader per båsplass med økende driftsomfang. Avskrivninger per årsku i tabell 2.2 illustrerer forskjeller i investeringstidspunkt mellom referansebrukene.

Kostnader inkludert verdsetting av familiens arbeid til 197 kr per time og verdsetting av innsatt kapital i jordbruket til 3 prosent rente, er også vist per årsku. Referansebruket med 15 årskyr har da en total kostnad per årsku som er om lag 21 prosent høyere enn referansebruket med 66 årskyr.

2.6 Gjeldsandeler

Jordbrukets andel av gjeldsrenter og kår er beregnet ut fra brukets totale kostnader til gjeldsrenter og kår, etter samme forhold som jordbrukets andel av brukets totale eiendeler. I totale eiendeler inngår eiendeler knyttet til andre næringer enn jordbruk og private eiendeler. En har da regnet eiendeler som gjennomsnittet av inngående balanse og utgående balanse i regnskapsåret. Det er driftsgranskingenes registrerte tall basert på historisk kost som er lagt til grunn både for eiendeler i jordbruket og for eiendeler totalt.

2.7 Leid arbeid/arbeidsgiveravgift

I referansebruksberegningene er sosiale avgifter (arbeidsgiveravgift) en del av posten «leid arbeid». Denne posten er spesifisert under kostnader, men legges til igjen før utregning av resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk». Ved vurdering av vederlaget er altså leid arbeid og arbeidsgiveravgift behandlet etter samme prinsipp som i totalkalkylen, slik at det ikke skilles mellom leid arbeid og familiens arbeid ved beregning av inntektsnivået.

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

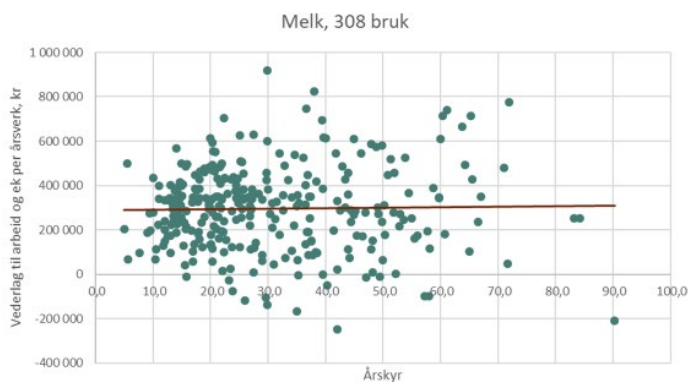
3 Fra driftsgranskingsbruk til referansebruk

3.1 Generelt

Alle referansebrukene framkommer i utgangspunktet som uveide gjennomsnitt av de driftsgranskingsbrukene som er tatt med i det aktuelle referansebruket. Dette innebærer at det vil være variasjoner i oppnådd resultatmål innenfor de enkelte referansebrukene. Figurene nedenfor illustrerer denne variasjonen for de tre produksjonene melk m/storfeslakt, korn og sau i driftsgranskningene for regnskapsåret 2019, som er det regnskapsmaterialet årets referansebruksberegninger er basert på. Figurene illustrerer dermed variasjonen i oppnådd resultatmål for driftsgranskingsbrukene som i årets beregninger utgjør henholdsvis referansebruk nr. 1, nr. 2 og nr. 3.

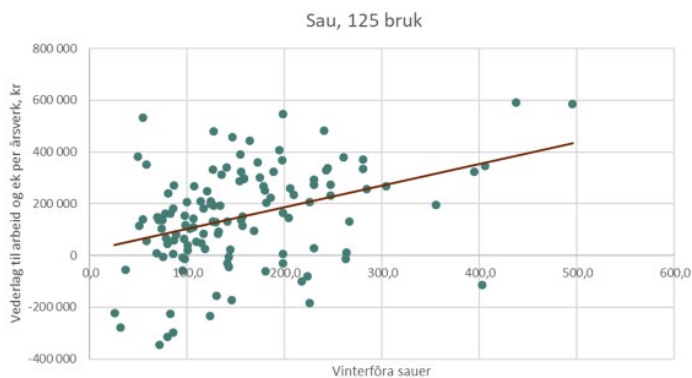
Figurene nedenfor er utarbeidet av NIBIO til presentasjoner av «Driftsgranskinger i jord- og skogbruk - Rekneskapsresultat 2019», publisert av NIBIO i 2021.

Variasjon, vederlag til arbeid og ek per årsverk, melk, 2019

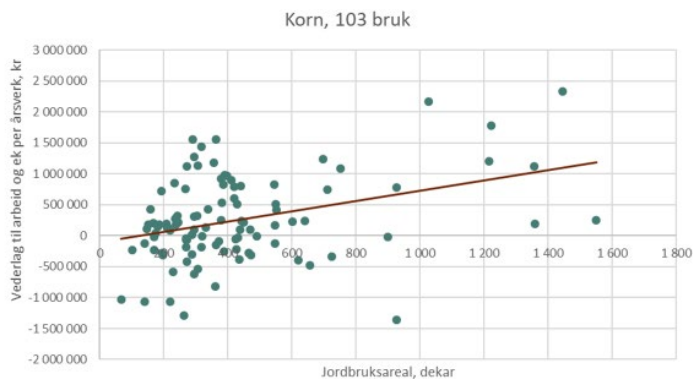
Figur 3.1 Vederlag til arbeid og egenkapital og antall årskyr for 308 driftsgranskingsbruk med driftsformen «produksjon av kumelk og storfeslakt» i «Driftsgranskinger i jord- og skogbruk - Rekneskapsresultat 2019», NIBIO 2021

Variasjon, vederlag til arbeid og ek per årsverk, sau, 2019

Figur 3.2 Vederlag til arbeid og egenkapital og antall vinterføra sauer for 125 driftsgransningsbruk med driftsformen «sauehold» i «Driftsgranskingar i jord- og skogbruk - Rekneskapsresultat 2019», NIBIO 2021

Variasjon, vederlag til arbeid og ek per årsverk, korn, 2019

Figur 3.3 Vederlag til arbeid og egenkapital og antall dekar jordbruksareal for 103 driftsgransningsbruk med driftsformen «korndyrking» i «Driftsgranskingar i jord- og skogbruk - Rekneskapsresultat 2019», NIBIO 2021

Referansebruksberegningene begrenser seg til jordbruksdelen av driftsgranskingene, det vil si at andre næringer og privatøkonomi ikke er behandlet.

Driftsgranskingene har, med unntak for arbeidstimer, ikke mengdeopplysninger på kostnadssiden. Oppsplittingen er på noen områder også mindre spesifisert enn på 1990-tallet, bl.a. ved at kraftfôr er samlet på en post.

3.2 Arbeidsforbruk

Antall årsverk på hvert referansebruk er beregnet ut fra uveide gjennomsnittlige registrerte arbeidsforbruk på de driftsgranskingsbrukene som inngår. Det regnes 1845 timer i et årsverk.

3.3 Normalisering av avlingsnivået for korn og poteter

Avlingsnivået for korn og poteter slår mer direkte ut på inntekten enn det avlingsnivået for førvekstene vanligvis gjør. Korn og poteter vil også normalt være utsatt for større avlingsvariasjon fra år til år enn grovførvekstene. Kornavlingene på referansebrukene er normalisert ved å regne et rent aritmetisk gjennomsnitt over de 10 siste årene. Også potetavlingen på referansebruk 7 er normalisert ved å regne et rent aritmetisk gjennomsnitt over de 10 siste årene.

Potetavlingen på det nye referansebruk 11 «Grønnsaker» er i år normalisert med forholdstallet beregnet for referansebruk 7 «Poteter og korn», fordi det nye referansebruket ikke har mange nok år med egen registrert potetavling.

Tabell 3.1 Beregnet normalårsavling for poteter på referansebruk 6, 7 og 10 i 2019. Kg per daa

Referansebruk nr.	Område	2019
6	Landet	1 769
7	Landet	2 461
10	Landet	2 115 ¹

1) Beregnet med forholdstallet fra referansebruk nr. 7, på grunn av for få år med egne registrerte potetavlinger

I tabell 3.2 er de beregnede normalårsavlingene for korn for 2019 stilt opp. Avlingene er ikke normalisert når arealet for det enkelte kornslag er mindre enn 5 dekar, og avlingene er bare normalisert for kornslagene bygg, havre og hvete. Enkelte referansebruk som har litt mer enn 5 dekar ett eller få år i 10-årsperioden 2009–2017 og 2019, er ikke normalisert.

Kornavlingene på referansebruk 12 «Økologisk melk og storfeslakt» er ikke normalisert. Dette referansebruket har delvis hatt svært lave beregnede avlingstall flere år i 10-årsperioden og i enkelte år mangler det salgsavling for kornarealer.

Årsaken kan i begge tilfeller være at kornavling fra disse arealene er brukt til eget fôr. Det kan bli feil å normalisere opp eller ned solgt kornavling samtidig som referansebruket kan ha brukt en del av avlingen for å redusere kostnadene til innkjøpt fôr.

Kornavlingene på det nye referansebruk 10 «Grønnsaker» er i år normalisert med forholdstallene beregnet for referansebruk 2 «Korn», fordi det nye referansebruket ikke har mange nok år med egne registrerte kornavlinger.

Tabell 3.2 Beregnet normalårsavling per daa for korn i 2019 på de enkelte referansebruk. Kg korn med 15 prosent vann

Referansebruk	Bygg	Havre	Hvete
	2019	2019	2019
1	335		
2	417	431	472
5	386	424	474
6	394	414	437
7	487	429	501
8	405		
10	452 ¹	405 ¹	428 ¹
11	471	388	416
14	323		
15	460		
16	344	347	347
17			331
21	389		
23	416	426	445
24	454	447	490
25	387	320	

1) Beregnet med forholdstallet fra referansebruk nr. 2, på grunn av for få år med egne registrerte kornavlinger

3.4 Avlingsnivået for øvrige vekster

For øvrige vekster benyttes de registrerte avlingstallene i driftsgranskingene direkte.

Oljevekster og frukt er vekster med stor avlingsvariasjon mellom år. Det er ikke registrert avling eller pris i driftsgranskingene, og det er dermed ikke noe grunnlag for å normalisere disse avlingene på referansebrukene.

Spesielt for referansebruk 9 «Frukt og bær», der frukt utgjør en vesentlig del av produksjonsinntekten, betyr regnskapsårets avlingsnivå mye.

Fruktavlingene var jevnt over gode i 2019. Etter et godt fruktår i 2018 var det forventet mindre frukt i 2019, men avlingsnivået ble høyere enn i 2018 for epler og plommer. For pærer og moreller ble avlingsnivået lavere. Plommer hadde rekordavlinger i 2019, og det ble problemer med å få omsatt de sene sortene. Mye plommer ble derfor kastet

eller ikke høstet i 2019. Epleavlingene var gode, og de lå 33 prosent over middelet for de ti siste årene. Interessen for å dyrke pærer er økende, men fortsatt er arealet relativt lite sammenlignet med de andre fruktartene. Avlingsnivået på pærer var lavt i 2019 etter et svært godt avlingsår i 2018. Pæreavlingene var 33 prosent lavere enn gjennomsnittet for de siste ti årene og var bare 1/4 av avlingsnivået i 2018. Arealet av plommer har vært økende siste tiåret selv om det ikke har økt noe særlig siden 2014. Plommeavlingene lå 60 prosent over gjennomsnittet for siste tiåret. Avlingene av moreller var mer moderate og lå 13 prosent under middelet for siste tiåret. Epleavlingene i 2019 lå på 1510 kg per dekar i snitt. Pæreavlingene lå på 580 kg per dekar, plommer på 632 kg per dekar og moreller på 353 kg per dekar.

Framregningen av frukt skjer på grunnlag av verdiposten for sum frukt i normaliserte regnskaper.

3.5 Verdiendring på buskap og varelager

Mengdeøkning på buskap og varelager føres i prinsippet som inntekt, men på grunn av at en holder alle mengder på referansebrukene konstant i framregningsperioden, får en ikke inn mengdeendringer i status. Eventuelle mengdeendringer i basisåret tas derfor ut som salg også i framregningsperioden med samme kvantum som i basisåret.

Det regnes ikke rente på varelager.

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

4 Volumframregning på referansebrukene

4.1 Beregningsmetode og forutsetninger

Resultater for referansebrukene er oppgitt for siste regnskapsår i driftsgranskingene og to framregningsår. Nesten alle resultater er basert på regnskap fra 2019 med prisjusteringer for 2020 og 2021. Bruk i driftsgranskingene har imidlertid også volumutvikling, og for dette er det gjort separate beregninger som tidligere. Mens øvrige resultater er gitt med fast volum og endring i priser, har volumutviklingen faste priser fra 2019 og endring i volum. Siste regnskapsår er sentralt i beregningene, og det kalles her for «basisår».

I 2017 ble det gjort en gjennomgang av metoden for volumframregning. Prinsippene for beregningen av prisfast volumutvikling er likevel uendret. Endringene gjelder i første rekke inflatering til basisår av verdier regnet i løpende priser hentet fra driftsgranskingene.

For verdier regnet til markedspriser er det benyttet 25 ulike prisindekser for denne inflateringen, og fra alle regnskaper er det plukket ut 25 beløp som inflateres med hver sin indeks. Denne inflateringen kan dermed gjennomføres uavhengig av driftsform. Tidligere ble det benyttet konstruerte indekser med faste vekter som varierte mellom driftsformer. Når det gjelder inntekter fra kornproduksjon forutsettes det som tidligere, at avlingene per dekar vokser i takt med NIBIOs beregninger av normalårsavlinger.

Når det gjelder tilskudd forutsettes det at «faste priser» gjelder tilskuddssatser for basisåret. For pristilskudd forutsettes at relativ volumendring fra regnskapsår til basisår er den samme som for markedsinntektene. Dette gjør det mulig å inflatere pristilskudd ut fra summer av tilskudd og summer av markedsinntekter uten å kjenne satsene.

For direkte tilskudd er heller ikke satsene kjent, men tilskuddssummen er kjent og antall enheter som kvalifiserer for tilskudd er tilnærmet kjent. Med dette grunnlaget estimeres en modell hvor tilskuddssommene i basisåret forklares av antall enheter og et konstantledd som varierer mellom soner og regioner. Denne modellen gir tilnærmede satser per enhet i basisåret. I sin tur er det da mulig å regne ut tilskudd for regnskapsår regnet i basisårets satser, i det minste på en tilnærmet måte. Det er tatt hensyn til at driftsgranskingene fører direkte tilskudd som inntekt i utbetalingsåret. Grunnlaget for utbetaling finnes derfor i data fra foregående år. Også tidligere ble det gjort beregninger over volumutvikling av direkte tilskudd, men vesentlig mer summarisk.

Det siste bidraget for å kunne finne volumutviklingen for vederlag til arbeid og egenkapital, kommer fra kapitalkostnader, det vil si avskrivninger og renter på lånt kapital. Disse postene ble før 2017 ikke tatt med i volumframregningen, men det er rimelig å vente at kapitalmengden vil kunne øke når brukene øker i størrelse uten tilsvarende økning av arbeidsforbruket. Avskrivningene er regnet fram til basisåret ved hjelp av prisindekser, og gjeldsrenter er regnet fram ved hjelp av nominelle rentesatser. Med denne enkle tilnærmede beregningen kan en i det minste finne konsekvenser av økt mengde realkapital og gjeld.

Beregningene av alle delposter av vederlaget til arbeid og egenkapital regnet i basisårets priser, gir i sin tur grunnlag for å beregne volumutviklingen. Dette er gjort for de driftsformer der en har tilstrekkelig mange observasjoner til å gi pålitelige tall, og også for alle andre driftsformer sett under ett. Bare bruk som har vært med i Driftsgranskingene i åtte sammenhengende år, 2012-2019, er med i beregningene. En kunne tenke seg at en ville få mer stabile resultater ved å ta med flere bruk, men det har vist seg å ikke være tilfelle.

I tabellen nedenfor er vist antallet bruk som utgjør grunnlaget for beregningene for de seks driftsformene en har gjort beregningene for.

Tabell 4.1 Antall jordbruksbedrifter med i beregningene hele perioden

Driftsform	Referansebruk	2012-2019
Melk og storfeslakt	1	195
Korn	2	52
Sau	3	56
Korn/svin	5	24
Ammeku	8	35
Øvrige produksjoner og kombinasjoner	4, 6, 7, 9, 10, 11	136

Volumframregningene fra regnskapsåret 2019 er i utgangspunktet gjort for referansebruk 1 (melk), 2 (korn), 3 (sau), 5 (korn/svin), 8 (ammeku) og øvrige produksjoner og kombinasjoner. Beregningsresultatene for disse referansebrukene er så brukt forholdsvis, etter vederlag per årsverk, for de andre referansebrukene med tilsvarende produksjon. Referansebrukene 12-22 regnes forholdsvis ut fra volumframregningene for melk (nr. 1). Referansebrukene 23 og 24 regnes ut fra volumframregningene for korn (nr. 2). Referansebrukene 26-28 regnes ut fra volumframregningene for sau (nr. 3). Referansebruk 25 regnes ut fra volumframregningene for korn/svin (nr. 5).

4.2 Skift i volumutviklingen

Det kan være et problem at den beskrevne metoden forholdsvis sent fanger opp endringer i volumutviklingen. Å regne trend for en registrert volumutvikling på brukene i perioden 2012–2019 kan gi et dårlig bilde av volumutviklingen i perioden 2019–2021, dersom en får et skifte i produksjonsteknikk eller produksjonstilpasning som gir et brudd i en trend en har hatt noen år.

I årets beregninger er trendframregning av 2019 en spesiell utfordring i melkeproduksjonen. Forholdstallet i kvoteordningen var 0,98 i 2019, det ble endret flere ganger i 2020, men endte på 1,05. Forholdstallet er 1,07 i 2021. Det betyr at produsentene har anledning til å produsere omtrent 9 prosent mer melk i 2021 enn i basisåret 2019. Basisåret var også noe preget av tørken året før. For mange startet 2019 med for lite grovfôr på lager. Det førte til at kostnadsposten «Annet innkjøpt fôr» (med bl.a. innkjøp av grovfôr) i gjennomsnitt (for referansebruk 1, «Landet») er 28 prosent høyere i basisåret 2019 enn «normalt», her definert som gjennomsnittet av årene 2015-2017. Tilsvarende er innkjøp av kraftfôr 8 prosent høyere enn «normalt». Også posten salg av «Grovfôr» er høyere enn «normalt», beregnet 87 prosent for referansebruk 1 i basisåret 2019. De tilhørende justeringsfaktorene (for å komme ned på «normalt» nivå i framregningsårene) blir henholdsvis 0,78, 0,93 og 0,54 for de tre verdipostene.

På bakgrunn av trendbruddet en ser for melk, har en valgt å regne volumtrenden i melkeproduksjonen til null og ikke legge til grunn det negative resultatet en finner i første linje i tabell 4.2.

I tillegg er inntektsposten salg av «Grovfôr» og de to kostnadspostene «Annet innkjøpt fôr» og «Kraftfôr», justert i de to framregningsårene 2020 og 2021 med utgangspunkt i normalnivåer som beskrevet i andre avsnitt. I beregningen av justeringsfaktorene er verdipostene regnet i 2019-priser og volumkorrigert for endringene i antall årskyr fra 2015-2017 til 2019. Justeringene er gjort likt som for referansebruk 1 på referansebrukene 12, 13, 14 og 15, som alle representerer område «Landet». For de øvrige melkebrukene 16-22 er det beregnet egne justeringsfaktorer for hvert av referansebrukene (regionene).

Det er gjort en tilsvarende justering av de tre verdipostene (med egne justeringsfaktorer) i framregningsårene 2020 og 2021 på referansebruk 8 med ammekyr og storfeslakt.

4.3 Resultat av volumframregningen på referansebrukene

I tabellen nedenfor er resultater for volumframregningene for referansebruk 1, 2, 3, 5, 8 og samlet for øvrige (4, 6, 7, 9, 10 og 11) vist. Utslaget per årsverk per år er vist i kolonnen lengst til høyre.

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

Tabell 4.2 Volumendringer, i 2019-priser og 1845 timer per årsverk

Referansebruk	Trend (årlig endring, 2019-priser)								Per årsverk
	Plante- prod., kr/bruk	Husdyr- prod., kr/bruk	Direkte tilskudd, kr/bruk	Kostnader ekskl. kapital, kr/bruk	Avskriv- ninger, kr/bruk	Gjelds- renter, kr/bruk	Arbeids- forbruk, timer/bruk	Innt. – kostn., kr/bruk	Med effekt av endret arb.forbruk, kr/årsverk
1 Melk og storfeslakt	1 100	35 400	12 400	39 000	12 300	4 900	0	-7 400	-3 700
2 Korn	8 000	0	2 500	5 800	1 600	700	3	2 500	5 700
3 Sau	100	-3 300	6 400	3 600	3 200	-300	-44	-3 300	-100
5 Korn/svin	9 700	61 800	6 200	39 900	2 500	-900	-17	36 200	24 300
8 Ammeku	2 400	7 500	7 200	15 400	7 200	1 500	-4	-7 400	-5 200
Øvrige	-200	44 600	10 000	40 000	12 000	4 000	-21	-1 600	3 300

I de to tabellene nedenfor er vist utslag av volumframregningene på vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk. Tallene er regnet om i henholdsvis 2020-priser og 2021-priser.

Tabell 4.3 Utslag av volumframregninger fra regnskapsåret 2019 på vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk. Kr per årsverk

			2020	2021
1	Melk og storfeslakt. 30 årskyr	Landet	0	0
2	Korn. 396 dekar korn	Landet	6 500	13 400
3	Sau. 156 vinterføra sauer	Landet	800	-2 000
4	Melkeproduksjon geit. 144 årsgaier	Landet	600	1 000
5	Svin og korn. 52 avlssvin + 373 dekar korn	Landet	28 000	56 600
6	Egg og planteprodukter. 6 758 høner + 343 dekar korn	Landet	2 700	3 000
7	Poteter og korn. 121 dekar poteter + 313 dekar korn	Landet	2 300	2 500
8	Storfeslakt/ammeku. 31 ammekyr	Landet	-4 900	-10 100
9	Frukt og bær. 49 dekar frukt og bær	Landet	2 000	2 000
10	Grønnsaker. 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn	Landet	1 200	1 500
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 123 241 fjørfeslakt	Landet	6 400	6 700

Tabell 4.4 Utslag av volumframregninger fra regnskapsåret 2019 på vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk. Kr per årsverk

		2020	2021	
12	Økologisk melk og storfeslakt. 29 årskyr	Landet	0	0
13	Melk (de 1/3 minste brukene). 15 årskyr	Landet	0	0
14	Melk (de 1/3 største brukene). 49 årskyr	Landet	0	0
15	Melk (de 25 største brukene). 66 årskyr	Landet	0	0
16	Melk og storfeslakt. 36 årskyr	Østlandets flatbygder	0	0
17	Melk og storfeslakt. 29 årskyr	Østlandets andre bygder	0	0
18	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Agder og Rogal., Jæren	0	0
19	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agd. og Rog. andre bygder	0	0
20	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Vestlandet	0	0
21	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Trøndelag	0	0
22	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Nord-Norge	0	0
23	Korn. <400 dekar korn (234 dekar korn)	Østlandet	3 000	6 100
24	Korn (de 20 største brukene). 865 daa korn	Østlandet	14 800	30 600
25	Korn og korn/svin. 346 daa + 27 avlssvin	Trøndelag	27 100	54 700
26	Sau. 142 vinterfôra sauer	Vestlandet	700	-1 700
27	Sau. 183 vinterfôra sauer	Nord-Norge	1 200	-2 800
28	Sau (de 25 største brukene). 292 v.f.sauer	Landet	1 200	-2 900

Beregningsresultatet for referansebruk 2 er brukt forholdsvis, etter vederlag per årsverk, for blant annet referansebruk 23 og 24. Årsaken til sterkere volumframregning per årsverk for referansebruk 24 sammenlignet med 23 er at vederlaget for disse to er henholdsvis 401 100 kr per årsverk og 80 400 kr per årsverk.

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

5 Priser på enkelte poster på referansebrukene

5.1 Korn

Registrert oppnådd pris på det enkelte referansebruk ligger til grunn.

Prisene for korn og oljefrø til modning regnes fram med de absolutte prisendringene i normaliserte regnskaper. I enkelte år blir det gjennomført pristrekk for korn på grunn av overproduksjon. Å framregne på grunnlag av total kalkylen vil kunne gi feil inntektsutvikling på referansebrukene når kornavlingene samtidig skal normaliseres.

Korn- og oljefrøprisene i det normaliserte regnskapsåret 2019 er lik den beregnede budsjettpriisen for 2020 før avtale. Denne er igjen lik avtalt basispris for kornåret 2019/2020. Eventuelle pristrekk for overproduksjon blir holdt utenfor. På samme måte blir korn- og oljefrøprisene i det normaliserte foreløpige regnskapsåret 2020 lik budsjettpriisen for 2021 før avtale. For det normaliserte budsjetåret 2021 blir det i forhandlingsmaterialet brukt like korn- og oljefrøpriser som i det normaliserte foreløpige regnskapsåret 2020. Her i referansebrukspublikasjonen som utgis etter jordbruksoppgjøret, blir prisendringer som er bestemt i jordbruksoppgjøret 2021, lagt inn i tabellene 1 og 8.14 som viser fullt utslag (helårsvirkning) av jordbruksoppgjøret.

5.2 Poteter

Det er brukt registrert pris for poteter i regnskapsåret på referansebrukene. Potetprisen er regnet fram med den absolutte prisendringen for «Sum poteter» i normaliserte regnskaper og med eventuelle målprisendringer fastsatt i årets jordbruksoppgjør.

5.3 Melkeprisen

Melkeprisen i 2019 framkommer som gjennomsnittlige registrerte priser på de driftsgranskingsbrukene som inngår i referansebruket.

Framregningen fra 2019 blir gjort på grunnlag av utviklingen i total kalkylens melkepris. I total kalkylen føres etterbetalingen på det året den er opptjent. Det betyr at etterbetalinger som ble utbetalt til melkeprodusentene for eksempel i 2020, i total kalkylen er ført som etterbetaling i 2019 (opptjeningsåret). Det ble fra og med beregningene i 2011 vedtatt å korrigere for denne ulike periodiseringen av etterbetalingene ved framregningen av melkeprisen i referansebruksberegningene.

Tabellen nedenfor viser melkeprisen og den ulike periodiseringen av etterbetalingene i de to beregningssystemene for årene 2015–2021.

Tabell 5.1 Melkepris og periodisering av etterbetaling. Kr per liter

	2015	2016	2017	2018 ¹	2019	2020	2021
Melkepris i total kalkylen	5,55	5,65	5,59	5,71	5,45	5,69	5,73
Herav etterbetaling	0,59	0,66	0,57	0,57	0,43	0,76	0,60
Melkepris referansebruk nr. 1	5,33	5,51	5,64	5,65 ¹	5,53	5,30	5,83
Herav etterbetaling	0,43	0,59	0,66	0,57	0,57	0,43	0,76

1) Det ble ikke gjort ordinære referansebruksberegninger i 2020 med 2018 som basisår. Melkeprisen her i tabellen er derfor oppnådd gjennomsnittspris for alle melkebrukene i driftsgranskingene for regnskapsåret 2018. Denne vil normalt være lik melkeprisen på referansebruk nr. 1 med tilsvarende basisår.

Tabellene under viser framregningen av melkeprisen på referansebruk nr. 1 i årets beregninger.

Tabell 5.2 Melkeprisen på referansebruk nr. 1 i 2019 og 2020. Kr per liter

	2019	Utvikling fra 2019 til 2020	2020
Melkepris referansebruk nr. 1	5,53		
+ endring melkepris, total kalkylen		+ 0,24	
– endring i etterbetaling, total kalkylen		+ 0,33	
+ endring i etterbetaling, driftsgranskingene		– 0,14	
= korrigert utvikling fra 2019 til 2020		– 0,23	
Melkepris referansebruk nr. 1			5,30

Tabell 5.3 Melkeprisen på referansebruk nr. 1 i 2020 og 2021. Kr per liter

	2020	Utvikling fra 2020 til 2021	2021
Melkepris referansebruk nr. 1	5,30		
+ endring melkepris, total kalkylen		+ 0,04	
– endring i etterbetaling, total kalkylen		– 0,16	
+ endring i etterbetaling, driftsgranskingene		+ 0,33	
= korrigert utvikling fra 2020 til 2021		+ 0,53	
Melkepris referansebruk nr. 1			5,83

Pristillegget til produsent for økologisk produsert melk har vært uendret på 75 øre per liter i hele 2019 og 2020. Dette pristillegget skal økes fra 75 øre til 85 øre per liter fra 1. juli 2021.

Prisutviklingen for geitemelk avviker noe fra kumelk i årets framregning, jf. tabell 7.1 i underkapittel 7.1.

5.4 Kjøtt

For kjøtt regner en med de samme endringer i prisene i absolutte tall som beregnet i total kalkylen. Prisene i driftsgranskingene er eksklusive grunntilskudd og distriktstilskudd.

Livdyrprisene regnes fram med samme prosentvise endring som i kjøttprisen for vedkommende dyreslag (voksne dyr).

5.5 Ull

En regner med samme endringer i ullprisen på referansebrukene som i total kalkylen.

5.6 Annet

På samme måte som i total kalkylen, er det i framregningen brukt KPI fra SSB på 1,3 prosent fra 2019 til 2020 og et anslag for KPI fra SSB på 2,7 prosent fra 2020 til 2021. I relative tall blir dette:

2019 = 100,0 2020 = 101,3 2021 = 104,0

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

6 Tilskudd

Alle utbetalte produksjonstilskudd, pristilskudd og refusjonsbeløp inngår med faktisk registrerte regnskapstall på referansebrukene i basisåret. Utviklingen i vedtatte eller eventuelt utbetalte tilskudds- og refusjonssatser blir brukt for å regne fram de tilsvarende ordningene på referansebrukene til framregningsårene. Nedenfor er det tatt med en kort kommentar og satser for de viktigste av ordningene som inngår i referansebruksberegningene.

Tilskuddssatsene etter jordbruksoppgjøret 2021 er tatt med, selv om de fleste resultattallene som presenteres senere, er før oppgjør.

6.1 Pristilskudd

6.1.1 Grunntilskudd

I beregningene har en lagt til grunn de vedtatte satsendringene for grunntilskudd kjøtt. De vedtatte gjennomsnittlige satsene er vist i tabellen nedenfor. For geitemelk utbetales vedtatte satser vist i tabellen.

Tabell 6.1 Satser for grunntilskudd melk og kjøtt. Øre per liter og øre per kg

	2019	2020	2021	2022
Geitemelk	336,00	336,00	336,00	346,00
Saueskjøtt	381,00	381,00	381,00	381,00
Geitekjøtt	515,00	515,00	515,00	515,00

6.1.2 Distriktstilskudd melk

Distriktstilskudd for melk varierer med referansebrukenes geografiske plassering. Satsene er som vist i tabell 6.2.

Tabell 6.2 Sats for distriktstilskudd melk. Øre per liter

Sone	2019	2020	2021	2022
A ¹	0	0	0	0
B	12	12	12	12
C	37	37	37	37
D	53	57	57	57
E	60	64	64	64
F	69	73	73	73
G	97	101	101	101
H	118	122	122	122
I	176	180	180	180
J	185	189	189	189

1) Omfatter landet utenom sonene B-J

6.1.3 Distriktstilskudd kjøtt og egg

Satsene er vist i tabell 6.3.

Tabell 6.3 Sats for distriktstilskudd for kjøtt av storfe og geit. Øre per kg

Sone	2019	2020	2021	2022
1	0	0	0	0
2	525	525	525	525
3	805	805	805	805
4	1 180	1 180	1 180	1 180
5	1 240	1 240	1 240	1 240

Tabell 6.4 Sats for distriktstilskudd for kjøtt av sau. Øre per kg

Sone	2019	2020	2021	2022
1	0	0	0	0
2	525	525	525	525
3	805	805	805	805
4	1 390	1 390	1 390	1 390
5	1 440	1 440	1 440	1 440

Tabell 6.5 Satser for distriktstilskudd for kjøtt av gris. Øre per kg

Sone	2019	2020	2021	2022
1	0	0	0	0
2	0	0	0	0
3	0	0	0	0
4 ¹	510	510	510	510
5 ²	540	540	540	600
Vestlandet og Agder ^{3,4}	110	110	110	110

1) Unntatt alle områder med sone 4 i Troms og Finnmark i 2022

2) Inklusive alle områder med sone 4 i Troms og Finnmark i 2022

3) Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Aust-Agder og Vest-Agder i 2019

4) Agder, Vestland og Møre og Romsdal i 2020, 2021 og 2022

Det blir dessuten gitt distriktstilskudd for egg i Nord-Norge, Trøndelag og på Vestlandet med unntak av Rogaland. Ved jordbruksoppjøret i 2015 ble satsene for Vestlandet og Nord-Norge beholdt uendret på henholdsvis 45 øre og 120 øre per kg mens distriktstilskudd til egg i Trøndelag ble avvirket. Ved jordbruksoppjøret i 2016 ble satsen for Vestlandet redusert med 20 øre til 25 øre per kg og satsen for Nord-Norge redusert med 45 øre til 75 øre per kg. Ved jordbruksoppjørene i 2017-2020 og ved årets jordbruksoppgjør ble begge satsene beholdt uendret. Satsen er lik i alle soner innenfor det enkelte distrikt.

6.1.4 Kvalitetstilskudd storfekjøtt

Ved jordbruksoppjøret i 2013 ble det etablert et nytt kvalitetstilskudd for alt storfeslakt med kvalitet O og bedre, med unntak av slaktekategorien «Ku». Det nye tilskuddet blir utbetalt til produsent via slakteriene for slakt levert fra og med januar 2014. Ved jordbruksoppjøret i 2016 ble tilskuddssatsen for kvalitet O redusert med 1,0 kr per kg samtidig som satsen for kvalitet O+ og bedre ble økt med 3,0 kr per kg. Ved jordbruksoppjøret i 2017 ble tilskuddssatsen for kvalitet O redusert med 50 øre per kg og satsen for kvalitet O+ og bedre ble økt med 50 øre per kg. Samtidig ble det, i tillegg til gjeldende krav om kvalitetsklasse for kjøttfylde, innført et kvalitetskrav om fettgruppe 4- eller lavere for slakt levert fra og med 1. januar 2018. Ved jordbruksoppjøret i 2018 ble tilskuddssatsene beholdt uendret samtidig som slaktekategorien «Okse» ble fjernet fra tilskuddsgrunnlaget av hensyn til WTO-forpliktelser for utforming av blå støtte. Ved årets jordbruksoppgjør ble tilskuddssatsene beholdt uendret.

Tabell 6.6 Satser for kvalitetstilskudd storfekjøtt. Kr per kg

	2019	2020	2021	2022
Storfeslakt ¹ , kvalitet O+ og bedre, fettgruppe 4- eller lavere	7,50	7,50	7,50	7,50
Storfeslakt ¹ , kvalitet O og fettgruppe 4- eller lavere	2,50	2,50	2,50	2,50

1) Med unntak av slaktekategoriene «Okse» og «Ku» utenom «Ung ku»

6.1.5 Tilskudd for lammeslakt og kjeslakt

Tilskudd for lammeslakt ble etablert for slakt av kvalitet O eller bedre. Tilskuddet ble tidligere utbetalt som et produksjonstilskudd etter søknad, med grunnlag i antall dyr solgt til slakteri foregående år. Ved jordbruksoppgjøret i 2015 ble tilskudd til lammeslakt endret fra å være et produksjonstilskudd til å bli utbetalt til produsent med slakteoppjøret via godkjent slakteri. I omleggingsåret 2016 ble lammeslakttilskuddet utbetalt med halv sats som et produksjonstilskudd med grunnlag i antall lam levert til slakt i kalenderåret 2015, og halv sats via slakteri til produsent for lam levert til slakt i kalenderåret 2016. I 2017 ble hele tilskuddssatsen utbetalt til produsent med slakteoppjøret via godkjent slakteri. Omleggingen av tilskuddsforvaltningen omfattet også tilskuddet til kjeslakt og tillegget for økologiske lammeslakt. Ved jordbruksoppgjøret i 2017 ble kravet om kvalitetsklasse for kjøttfylde hevet til O+ for lammeslakt levert fra og med 1. juli 2017. Ved jordbruksoppgjøret i 2018 ble tilskuddssatsen for lammeslakt redusert med 50 kr per slakt. Ved årets jordbruksoppgjør ble tilskuddssatsene beholdt uendret.

Tabell 6.7 Sats, tilskudd for lammeslakt og kjeslakt. Kr per slakt

	2019	2020	2021	2022
Lammeslakt, kvalitet O+ og bedre	450	450	450	450
Tillegg økologiske lammeslakt, kvalitet O+ og bedre	40	40	40	40
Kjeslakt med slaktevekt over 3,5 kg	300	300	300	300

6.2 Driftstilskudd per foretak

Driftstilskuddet gis til foretak med ku- eller geitemelkproduksjon og til foretak med spesialisert kjøttfeproduksjon. Foretak med kumelkproduksjon og ammekyr (av minst 50 prosent kjøttferase) i spesialisert kjøttfeproduksjon, skal kunne motta driftstilskudd for begge produksjoner.

Tabell 6.8 Driftstilskudd per foretak. Kr per foretak per år og kr per dyr per år

	2019	2020	2021	2022 ¹
<i>Kumelk, 5 kyr eller flere, kr per foretak</i>				
AK-sone 2	135 050	149 550	154 550	164 550
AK-sone 1, 3 og 4	144 050	153 550	158 550	168 550
AK-sone 5	161 050	175 550	181 300	195 300
AK-sone 6 og 7	169 050	183 550	189 550	203 550
<i>Geitemelk, 27 geiter eller flere, kr per foretak</i>				
	179 050	183 350	189 310	189 310
<i>Kumelk, færre enn 5 kyr, kr per melkeku</i>				
AK-sone 2	27 010	29 910	30 910	32 910
AK-sone 1, 3 og 4	28 810	30 710	31 710	33 710
AK-sone 5	32 210	35 110	36 260	39 060
AK-sone 6 og 7	33 810	36 710	37 910	40 710
<i>Geitemelk, færre enn 27 geiter, kr per geit</i>				
	6 631	6 791	7 011	7 011
<i>Spesialisert kjøttfeproduksjon</i>				
40 ammekyr eller flere, kr per foretak, AK-sone 1-4	131 280	132 280	136 560	146 560
40 ammekyr eller flere, kr per foretak, AK-sone 5-7	161 280	173 920	179 520	193 520
6-39 ammekyr, kr per ammeku ² , AK-sone 1-4	3 282	3 307	3 414	3 664
6-39 ammekyr, kr per ammeku ² , AK-sone 5-7	4 032	4 348	4 488	4 838

1) Foreløpige satser

2) Regnet fra første ammeku

6.3 Tilskudd til husdyr

Tilskudd til husdyr blir avgrenset til et maksimalt beløp per foretak. For husdyrtilskudd, inklusive tilskudd til små og mellomstore melkebruk, var maksimalbeløpet 560 000 kroner per foretak for utbetalingen i 2019 og 530 000 kroner per foretak for utbetalingene i 2020 og 2021. Ved årets jordbruksoppgjør ble beløpsavgrensingen videreført uendret for utbetalingen i 2022. Fra og med 2014 ble tilskudd til lamme- og kjeslakt skilt ut som en egen produksjonstilskuddsordning som ikke lenger skal omfattes av maksimalbeløpsavgrensingen for tilskudd til husdyr.

Tilskudd til husdyr ble til og med i 2017 utbetalt to ganger i året etter søknad 20.01. og 20.08. Ved søknad 20.08. kom utbetalingene først i februar året etter. Tilskudd til husdyr etter jordbruksoppgjøret 2016/2017 ble derfor først utbetalt i 2017 når det gjaldt tilskuddet fra 01.07.16, mens endringene i tilskudd til husdyr med virkning for tellingen per 31.12.16 ble utbetalt andre halvår 2017.

Fra mai 2017 trådte et nytt produksjonstilskuddssystem i kraft. I det nye produksjonstilskuddssystemet er det to søknadsfrister og to telledatoer per år. Søknadsfristene er 15. mars (med telledato 1. mars) og 15. oktober (med telledato 1. oktober), med unntak av i overgangsåret 2017. I overgangsåret 2017 var første søknadsfrist 15. mai, med telledato 1. mai, og andre søknadsfrist 29. oktober, med telledato 1. oktober. I det nye produksjonstilskuddssystemet vil det bare være én

utbetaling i året, i februar året etter de to søknadsomgangene. Første utbetaling etter det nye produksjonstilskuddssystemet var i februar 2018.

Ved jordbruksoppjøret i 2018 ble det innført et eget husdyrtilskudd for små og mellomstore melkebruk. Foretaket må ha seks melkekyr for å være tilskuddsberettiget. Fra og med seks melkekyr ble det i 2019 gitt et tilskudd på 1 400 kr per melkeku (regnet fra første melkeku) opp til og med 23 melkekyr. Maksimalt tilskudd i 2019 ble da 32 200 kr per foretak. Deretter (for melkebruk med flere enn 23 melkekyr) ble beregnet tilskudd i 2019 redusert med 1 150 kr per melkeku slik at tilskuddet ble null for foretak med 51 eller flere melkekyr.

I tabellen under er det oppgitt utbetalte satser for årene 2019–2021 og foreløpige satser for 2022.

Tabell 6.9 Tilskudd til husdyr 2019, 2020, 2021 og 2022¹

Dyreslag	Sats, kr per dyr per år				
	Intervall	2019	2020	2021	2022 ¹
Melkeku	1–14	4 168	4 608	4 888	4 888
	15–30	2 562	3 002	3 282	3 282
	31–50	1 100	1 540	1 820	1 820
	>50	770	770	1 050	1 050
Melkeku, tilskudd til foretak med 6 – 50 melkekyr	1–23	1 400	1 650	1 650	1 650
	24–50	– 1 150	– 1 355	– 1 355	– 1 355
Storfe	Alle dyr	770	770	770	770
Melkegeit	1–125	1 462	1 652	1 652	1 652
	>125	538	638	638	638
Ammeku	1–50	3 880	4 180	4 180	4 180
	>50	770	770	770	770
Sau ² , lam og ammegeit, født året før eller tidligere	1–126	868			
	>126	194			
Sau ² , lam og ammegeit, født året før eller tidligere	1–150		883	883	970
	>150		194	194	194
Avlsgris Sør-Norge ³	1–35	498	498	498	498
Avlsgris Jæren	1–35	350	350	350	350
Avlsgris Nord-Norge	1–35	776	776	776	776
Slaktegris ³	1–1 400 ⁴	14	14	14	14
Slaktegris Jæren	1–1 400 ⁴	10	10	10	10
Verpehøner Sør-Norge	1–1 000	10	10	11	11
Verpehøner Nord-Norge	1–1 000	24	24	25	25
Verpehøner, landet	1 001–5 000	10	10	11	7
Verpehøner, landet	5 001–7 500				7

1) Foreløpige satser

2) Sau uavhengig av driftsform (inklusive også utegangersau)

3) Unntatt Jæren

4) Dyretallet overstiger begrensninger i WTO-avtalen (blå boks). Tilskuddsberettiget dyretall utgjør 94,86 prosent i intervallet i 2019 og 94,66 prosent i intervallet i 2020

De fastsatte satsene for tilskudd til økologisk husdyrproduksjon er vist i tabell 6.10. Satsene blir utbetalt i tillegg til de ordinære satsene for tilskudd til husdyr som er oppgitt i tabell 6.9.

Tabell 6.10 Tilskudd til økologisk husdyrproduksjon 2019, 2020, 2021 og 2022¹. Kr per dyr per år

	2019	2020	2021	2022 ¹
Dyreslag				
Melkeku	3 200	3 400	3 500	3 600
Ammeku	2 200	2 300	2 400	2 500
Andre storfe	700	700	730	730
Sau og melkesau	397	447	462	500
Melkegeit	250	300	315	353
Ammegeit	250	250	265	265
Avlsgris	502	502	517	517
Slaktegris	300	300	315	315

1) Foreløpige satser

6.4 Refusjon av avløserutgifter ved ferie og fritid

En bruker det registrerte refusjonsbeløpet fra driftsgranskingsbrukene direkte i referansebrukssystemet. Ordningen har vært dyretallsbasert siden 1.1.1996.

Ved jordbruksoppgjøret i 2014 ble maksimalbeløpet hevet til 73 500 kr og satsene per dyr økt med 2,1 prosent. For melkeku og melkegeit/melkesau ble det imidlertid samtidig gjort en justering av satsene slik at struktur differensieringen ble fjernet. Dette resulterte i en reduksjon av satsen for de første 8 melkekyrne og de første 40 melkegeitene/melkesauene per foretak. Ved oppgjøret i 2014 ble dessuten utegangersau tatt inn i refusjonsordningen og likestilt med sau i tradisjonell drift.

Ved jordbruksoppgjøret i 2018 ble maksimalbeløpet hevet til 78 700 kr per foretak, ved jordbruksoppgjøret i 2019 til 83 400 kr og ved jordbruksoppgjøret i 2020 til 85 800 kr per foretak.

Ved årets jordbruksoppgjør ble maksimalbeløpet hevet til 87 800 kr og satsene per dyr økt med 2,3 prosent.

6.5 Refusjon av avløserutgifter ved sykdom mv.

En bruker det registrerte refusjonsbeløpet fra driftsgranskingsbrukene direkte i referansebrukssystemet. Maksimalt refusjonsbeløp per dag fastsettes for husdyrbrukere ut fra beregnet maksimalt refusjonsbeløp i ordningen med refusjon av avløserutgifter for ferie og fritid. Ved jordbruksoppgjøret i 2018 ble maksimalt tilskudd per dag per foretak hevet fra 1 555 til 1 670 kr. Ved jordbruksoppgjørene i 2019 og 2020 ble det maksimale tilskuddet per dag per foretak på 1 670 kr videreført uendret. Ved

årets jordbruksoppgjør ble maksimalt tilskudd per dag per foretak beholdt uendret på 1 670 kr.

6.6 Areal- og kulturlandskapstilskudd

Satser for 2019, 2020, 2021 og 2022 er vist i tabellene 6.11–6.14.

Tabell 6.11 Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2019.
Kr per dekar

Vekst	Intervall	Sone							
		1	2	3	4	5A ¹	5B ²	6	7
Kulturlandskapstilskudd:									
Alle vekster	Alt areal	162							
Arealtilskudd:									
Grovfôr	Alt areal ³	0	85	105	268	303	303	349	
Korn	Alt areal	198	258	293	247				
Potet	Alt areal	178						930	
Grønnsaker	Alt areal	750						1 750	
Frukt	Alt areal	1 200				1 950			
Bær	Alt areal	1 300				1 750			
Økologisk arealtilskudd:									
Korn til modning	Alt areal	375							
Poteter	Alt areal	700							
Grønnsaker, frukt, bær	Alt areal	1 600							
Grønngjødsling	Alt areal	500							
Annet økologisk areal	Alt areal ³	25							

- 1) Sone 5A: Omfatter tidligere sone 5 for arealtilskudd, unntatt områdene som nå inngår i sone 5B
- 2) Sone 5B Vestlandet: Omfatter Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hordaland og arealene som tidligere var sone 5 i Rogaland
- 3) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Tabell 6.12 Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2020.
Kr per dekar

Vekst	Intervall	Sone								
		1	2	3	4	5A	5B	6	7	
Kulturlandskapstilskudd:										
Alle vekster	Alt areal	166								
Arealtilskudd:										
Grovfôr	Alt areal ¹	0	85	105	273	318	318	364		
Korn	Alt areal	208	273	313	267					
Potet	Alt areal	178					930			
Grønnsaker	Alt areal	750					1 750			
Frukt	Alt areal	1 200			1 950					
Bær	Alt areal	1 300			1 750					
Økologisk arealtilskudd:										
Korn til modning	Alt areal	375								
Poteter	Alt areal	800								
Grønnsaker, frukt, bær	Alt areal	1 650								
Grønngjødsling	Alt areal	500								
Annet økologisk areal	Alt areal ¹	25								

1) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Tabell 6.13 Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2021.
Kr per dekar

Vekst	Intervall	Sone								
		1	2	3	4	5A	5B	6	7	
Kulturlandskapstilskudd:										
Alle vekster	Alt areal	162								
Arealtilskudd:										
Grovfôr	Alt areal ¹	0	85	105	273	318	318	364		
Korn	Alt areal	217	282	322	276					
Potet	Alt areal	363					1 115			
Grønnsaker	Alt areal	750					1 750			
Frukt	Alt areal	1 200			1 950					
Bær	Alt areal	1 300			1 750					
Økologisk arealtilskudd:										
Korn til modning	Alt areal	382								
Poteter	Alt areal	800								
Grønnsaker, frukt, bær	Alt areal	1 650								
Grønngjødsling	Alt areal	500								
Annet økologisk areal	Alt areal ¹	25								

1) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Tabell 6.14 Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2022¹.
Kr per dekar

Vekst	Intervall	Sone							
		1	2	3	4	5A	5B	6	7
Kulturlandskapstilskudd:									
Alle vekster	Alt areal	162							
Arealtilskudd:									
Grovfôr	Alt areal ²	0	95	115	285	330	330	376	
Korn	Alt areal	217	290	330	284				
Potet	Alt areal	363					1 115		
Grønnsaker	Alt areal	750					1 750		
Frukt	Alt areal	1 200			1 950				
Bær	Alt areal	1 300			1 750				
Økologisk arealtilskudd:									
Korn til modning	Alt areal	400							
Poteter	Alt areal	800							
Grønnsaker, frukt, bær	Alt areal	1 650							
Grønngjødsling	Alt areal	500							
Annet økologisk areal	Alt areal ²	25							

1) Foreløpige satser

2) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Satsene for økologisk arealtilskudd til korn til modning, poteter, grønnsaker, frukt og bær og til annet økologisk areal i tabellene over, blir utbetalt i tillegg til de ordinære satsene for areal- og kulturlandskapstilskudd som er oppgitt i tabellene.

6.7 Tilskudd til dyr på beite

Tilskudd til dyr på utmarksbeite (utmarksbeitetilskudd) gis til dyr som i løpet av beitesesongen går minst 5 uker på utmarksbeite og som da har hoveddelen av det daglige grovfôrintaket fra beiting av utmark.

Tilskudd til dyr på beite (beitetilskudd) omfatter alle beitedyr som i løpet av beitesesongen går minst 12 eller 16 uker på beite. Kravet til antall uker er avhengig av i hvilken arealsone søkeren har driftssenter. Dette beitetilskuddet kan gis for beiting både på utmarksbeite, innmarksbeite, overflatedyrket og fulldyrket jord.

Det er mulig å oppnå begge disse to beitetilskuddene for samme dyr dersom total beitetid tilfredsstiller minimumskravene til antall uker på beite.

Tabell 6.15 Satser for tilskudd til dyr på beite for 2019, 2020, 2021 og 2022¹.
Kr per dyr per år

Dyreslag	Intervall	AK-sone	Minimum antall uker på beite	2019	2020	2021	2022 ¹
Utmarksbeitetilskudd:							
Kyr, storfe og hester	Alle dyr	Alle	5	678	792	817	822
Sauer, lam, geiter og kje	Alle dyr	Alle	5	195	205	230	235
Beitetilskudd:							
Kyr, storfe, hester og hjort	Alle dyr	1–4	16	370	420	420	445
Kyr, storfe, hester og hjort	Alle dyr	5–7	12	370	420	420	445
Sauer, lam, geiter og kje	Alle dyr	1–4	16	40	50	50	50
Sauer, lam, geiter og kje	Alle dyr	5–7	12	40	50	50	50

1) Foreløpige satser

6.8 Bunnfradrag

Det blir beregnet areal- og kulturlandskapstilskudd for alt areal og dyretilskudd fra første dyreenhet. For alle brukere skal imidlertid samlet produksjonstilskudd avgrenses (reduseres) med et bunnfradrag. Dette generelle bunnfradraget er 6 000 kr per foretak per år i alle de tre beregningsårene 2019, 2020 og 2021. Ved årets jordbruksoppgjør ble fradraget videreført uendret.

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

7 Framregningsgrunnlag

7.1 Oversikt

Framregningsgrunnlaget for de aller fleste inntekts- og kostnadspostene er mest mulig tilsvarende poster i totalkalkylen. Det er noen få unntak. Korn regnes fram med normaliserte regnskaper. Frukt og bær regnes fram med verdiutviklingen i normaliserte regnskaper. Avskrivningene regnes fram med årgangsindekser. Hva årgangsindekser er, blir forklart i underkapittel 7.2. Leid arbeid er ikke en egen post i totalkalkylen fordi «vederlag til arbeid og egenkapital» skal gi avkastning til alt arbeid. Leid arbeid blir framregnet med lønnsutviklingen for jordbruksarbeider med minimum 4 års praksis og anslag til budsjettåret fra Statistisk sentralbyrå. Det er laget en sideberegning for framregning av tilskuddene. Vi kommer nærmere inn på framregningsgrunnlaget nedenfor. Tilskuddene vil kunne ha ulik framregning mellom referansebrukene, og derfor er tilskuddspostene ikke tatt med i tabellen nedenfor. I stedet vises til kapittel 6.

I tabell 7.1 er framregningsgrunnlaget vist i tre kolonner. Kolonnene viser utslaget fra 2019 til 2020, fra 2020 til 2021 før oppgjør og den siste kolonnen viser hvordan effekten av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn. Stjerne er brukt der framregningen er basert på normaliserte regnskaper. En S er angitt der en i referansebruksberegningene har gjort egne sideberegninger. Sideberegningene er nærmere beskrevet i underkapitlene 7.2–7.4.

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

Tabell 7.1 Framregningssatser fra 2019 til 2020, fra 2020 til 2021 og framregningsgrunnlag for å vise helårsvirkningen av jordbruksoppjøret 2021

	Endring i totalalkylen fra 2019 til 2020 ¹	Endring i totalalkylen fra 2020 til 2021 ¹	Framregnings- grunnlag for å regne effekt av jordbruks- oppjøret 2021 (i forhold til 2021)
INNTEKTER			
Bygg	+ 9 øre/kg *	0 øre/kg *	+ 10 øre/kg
Havre	+ 14 øre/kg *	0 øre/kg *	+ 10 øre/kg
Hvete	+ 14 øre/kg *	0 øre/kg *	+ 12 øre/kg
Annet korn	102,9 % *	100,6 % *	103,1 %
Erter	104,4 %	99,7 %	107,7 %
Oljefrø	100,1 % *	100,0 % *	106,7 %
Poteter	+ 14 øre/kg *	+ 10 øre/kg *	+ 16 øre/kg
Grovfôr	100,0 %	101,1 %	101,8 %
Grasfrø	96,1 %	108,8 %	101,8 %
Frukt og bær	106,5 % *	98,6 % *	102,8 %
Andre planteprodukter	105,7 %	104,2 %	102,8 %
Sum planteprodukter			
Storfe, melk	- 23 øre/liter	+ 53 øre/liter	+ 8 øre/liter
Storfe, økologisk melk	- 23 øre/liter	+ 58 øre/liter	+ 8 øre/liter
Storfe, livdyr	103,4 %	105,2 %	101,8 %
Kuslakt	+ 171 øre/kg	+ 270 øre/kg	101,8 %
Annet storfeslakt	+ 171 øre/kg	+ 270 øre/kg	101,8 %
Økologisk storfeslakt	+ 171 øre/kg	+ 270 øre/kg	101,8 %
Geit, melk	- 36 øre/liter	+ 42 øre/liter	+ 8 øre/liter
Geit, livdyr og slakt	104,7 %	104,8 %	101,8 %
Slaktegris	+ 198 øre/kg	+ 131 øre/kg	+ 87 øre/kg
Purker og råner, livdyr/slakt	107,9 %	104,8 %	102,6 %
Smågris	107,9 %	104,8 %	102,6 %
Sau, livdyr og slakt	101,4 %	102,2 %	103,0 %
Sau, ull	+ 86 øre/kg	- 38 øre/kg	0 øre/kg
Fjørfe, egg	+ 62 øre/kg	+ 44 øre/kg	101,8 %
Fjørfefjøtt	106,0 %	101,2 %	101,8 %
Andre inntekter husdyrhold	104,7 %	104,8 %	101,8 %
Sum husdyrprodukter			
Leieinntekter (maskindel)	101,3 %	102,7 %	100,0 %
Andre inntekter	101,3 %	102,7 %	100,0 %
Sum inntekter før tilskudd			
Tilskudd i alt			
INNTEKTER I ALT			

1) * betyr normaliserte regnskaper, S betyr egen beregning i % av året før

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

KOSTNADER			
Såkorn	99,7 %	101,2 %	101,6 %
Settepoteter	111,9 %	99,2 %	103,0 %
Såvarer og planter	104,3 %	99,1 %	101,8 %
Handelsgjødsel	99,9 %	100,9 %	101,8 %
Kalk	106,1 %	98,5 %	101,8 %
Plantevernmidler	135,1 %	101,7 %	101,8 %
Konserveringsmidler	109,6 %	104,3 %	101,8 %
Kraftfôr	102,8 %	101,3 %	100,6 %
Annet innkjøpt fôr	102,8 %	101,3 %	101,8 %
Diverse til husdyrholdet	101,3 %	102,7 %	101,8 %
Innkjøp av dyr	104,7 %	104,8 %	101,8 %
Andre forbruksartikler	101,3 %	102,7 %	101,8 %
Sum variable kostnader			
Leid arbeid	103,1 S	102,6 S	101,8 %
Mask. og redskaper, vedl.h.	110,7 %	102,4 %	101,8 %
Traktorer, vedlikehold	110,7 %	102,4 %	101,8 %
Skurtresker, vedlikehold	110,7 %	102,4 %	101,8 %
Yrkesbil, vedlikehold	101,2 %	102,7 %	101,8 %
Driftsbygninger, vedlikehold	102,4 %	102,7 %	101,8 %
Jord, grøfter, vannanl., vedl.h	102,7 S	102,4 S	101,8 %
Drivstoff	93,8 %	107,9 %	101,8 %
Leie av dyr	101,3 %	102,7 %	101,8 %
Leie av kvote	101,3 %	102,7 %	101,8 %
Leie av maskiner	101,3 %	102,7 %	101,8 %
Leie av bygninger	101,3 %	102,7 %	101,8 %
Jordleie	101,3 %	102,7 %	101,8 %
Forsikring	101,3 %	102,6 %	101,8 %
Elektrisk kraft	69,2 %	127,5 %	101,8 %
Adm. og andre faste kostn.	101,3 %	102,7 %	101,8 %
Sum faste kostnader			
Avskrivning., mask. og redsk.	103,5 S	103,8 S	100,0 %
Avskrivninger, traktorer	103,8 S	104,1 S	100,0 %
Avskrivninger, skurtresker	104,2 S	104,5 S	100,0 %
Avskrivninger, yrkesbil	101,4 S	101,5 S	100,0 %
Avskrivning., driftsbygninger	104,2 S	104,1 S	100,0 %
Avskrivn., jord, veger, vann.	103,4 S	103,3 S	100,0 %
Avskrivning., kontormaskiner	102,4 S	102,2 S	100,0 %
Sum avskrivninger			
KOSTNADER I ALT			

1) * betyr normaliserte regnskaper, S betyr egen beregning i % av året før

RESULTATREGNING			
Inntekter i alt			
– Kostnader i alt			
= Driftsoverskudd			
+ Leid arbeid	103,1 S	102,6 S	101,8 %
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	86,3 %	80,7 %	109,5 %
– Jordbrukets andel av kår	101,3 %	102,7 %	100,0 %
= Vederlag til arbeid og egenkapital, per årsverk			
= Vederlag til arbeid og egenkapital, per årsverk, inklusive volumfram- regninger fra regnskapsåret 2019			
1) * betyr normaliserte regnskaper, S betyr egen beregning i % av året før			

7.2 Årgangsindekser

Avskrivningene framregnes med årgangsindeksene for kapitalutstyret. Årgangsindeksene skal uttrykke prisendringen i kapitalsaldoen som avskrives. Det beregnes årgangsindekser for maskiner og redskaper (20 år), for traktor (20 år), for skurtresker (20 år), for yrkesbil (15 år) og for byggekostnadsindeksen som brukes i totalkalkylen for driftsbygninger (50 år). Avskrivninger for «Jord, veger, vannanlegg og grøfter» framregnes med årgangsindeksen for grøfter, fordi nesten hele avskrivningsbeløpet er knyttet til grøfter (33 år). Avskrivninger kontormaskiner framregnes med konsumprisindeksen (5 år). Det brukes samme antall avskrivningsår som i totalkalkylen.

For å illustrere begrepet årgangsindeks, har en i tabellen under brukt kontormaskiner og konsumprisindeksen som eksempel.

Tabell 7.2 Eksempel på årgangsindeks, konsumprisindeksen for avskrivning over 5 år

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Indeks	378,0	386,1	400,0	407,3	418,5	427,8	433,2	444,9
Årgangsindeks						402,96	412,65	421,85
Relativ årgangsindeks/framregningsfaktor						1	1,024	1,047

Årgangsindeksen for 2019 framkommer som summen av indeksen for de fire årene 2015–2018 pluss halvparten av indeksen for det første året (2014) og halvparten av indeksen for det siste året (2019) dividert på 5 år. Tilsvarende regnes indeksen for år 2020 ut på grunnlag av konsumprisindeksen for årene 2015–2020 og for år 2021 på grunnlag av årene 2016–2021.

7.3 Leid arbeid

For arbeidslønningene følger en normalt utviklingen i lønnstariffen for jordbruksarbeidere med minst 4 års praksis fra regnskapsåret til første framregningsår. I år er det brukt lønnsutviklingen fra SSB for 2020 på 3,1 prosent. Dette gir følgende utvikling:

$$2019 = 100,0 \quad 2020 = 103,1 \quad 2021 = 105,8$$

For 2021 er det da brukt et anslag for lønnsutviklingen på 2,6 prosent som er det samme anslaget som Statistisk sentralbyrå brukte før lønnsoppgjørene 2021.

Kostnader til leid arbeid inngår i «kostnader i alt» i referansebruksberegningene. I resultatberegningen blir førte kostnader til leid arbeid lagt til driftsoverskuddet igjen for å kunne beregne vederlag til arbeid og egenkapital.

7.4 Tilskudd

Prinsippet for framregning av tilskudd er at en aksepterer de gjennomsnittlige tilskudd en får fram i regnskapsåret (basisåret). For framregningen er hvert referansebruk plassert til bestemte soner, og regnet fram med satsendringene som gjelder den valgte geografiske soneplasseringen. Det er gjort en sideberegning av tilskudd for de tre årene gitt den valgte sonen. Framregningen av tilskuddene i selve referansebruksberegningene baseres så på den samme absolute endringen. Framregningen av tilskuddene reflekterer de regnskapsresultatene en forventer å få i de to framregningsårene.

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

8 Beregningsresultater

Resultater fra referansebruksberegningene 2019–2021 er presentert nedenfor.

8.1 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk

«Vederlag til arbeid og egenkapital» skal dekke godtgjøring til alt arbeid og godtgjøring til egenkapital.

Inntektsfradraget ved skatteligningen var nytt fra og med 2000. Inntektsfradraget er i utgangspunktet ikke regnet inn i referansebruksberegningene, men går fram av tabellene 8.6–8.9 og er regnet inn i resultatene for referansebrukene i tabellene 8.10–8.14 og i tabell 1 «Hovedresultater».

I 2019 er det generelle fradraget 63 500 kr og maksimalt fradrag 166 400 kr som oppnås ved en jordbruksinntekt på 334 300 kr. I 2020 og 2021 er det generelle fradraget 90 000 kr og maksimalt fradrag 190 400 kr som oppnås ved en jordbruksinntekt på 354 200 kr. Inntektsverdien per bruk før skatt for bruk med maksimalt jordbruksfradrag blir omtrent 61 000 kr forutsatt 40,0 prosent marginalsatt i 2019. I 2020 blir den tilsvarende inntektsverdien per bruk før skatt for bruk med maksimalt jordbruksfradrag 69 800 kr forutsatt 40,0 prosent marginalsatt. I 2021 blir den tilsvarende inntektsverdien per bruk før skatt for bruk med maksimalt jordbruksfradrag omtrent 69 600 kr forutsatt 39,8 prosent marginalsatt.

I denne publikasjonen er ingen endringer som følge av jordbruksoppgjøret 2021 innarbeidet i resultatene for 2021. I stedet er helårsutslaget av endringer som følge av årets jordbruksoppgjør, presentert i tabell 8.14.

Tabellene 8.1 og 8.2 viser det beregnede vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk.

Tabell 8.1 Vederlag til arbeid og egenkapital. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019. Verken inntektsfradrag ved skatteligningen eller utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn. Kr per årsverk

	2019	2020	2021
1 Melk og storfeslakt, 30 årskyr. Landet	293 300	312 000	368 400
2 Korn, 396 dekar korn. Landet	175 900	224 100	202 200
3 Sau, 156 vinterfôra sauer. Landet	164 200	192 200	190 200
4 Melkeproduksjon geit, 144 årsgeiter. Landet	399 700	406 400	428 900
5 Svin og korn, 52 avlssvin + 373 dekar korn. Landet	342 900	486 600	562 700
6 Egg og planteprodukter, 6 758 høner + 343 daa korn. Landet	428 300	471 300	486 700
7 Poteter og korn, 121 dekar poteter + 313 dekar korn. Landet	399 300	422 800	442 100
8 Storfeslakt/ammeku, 31 ammekyr. Landet	150 100	208 800	215 800
9 Frukt og bær, 49 dekar frukt og bær. Landet	362 700	364 800	356 500
10 Grønnsaker, 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn. Landet	334 800	326 900	330 100
11 Fjorfekjøtt og planteprodukter, 123 241 fjorfeslakt. Landet	528 400	685 900	653 200

Tabell 8.2 Vederlag til arbeid og egenkapital. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019. Verken inntektsfradrag ved skatteligningen eller utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn. Kr per årsverk

	2019	2020	2021
12 Økologisk melk og storfeslakt, 29 årskyr. Landet	270 000	288 900	338 700
13 Melk, de 1/3 minste melkebrukene, 15 årskyr. Landet	277 900	291 800	321 800
14 Melk, de 1/3 største melkebrukene, 49 årskyr. Landet	293 700	315 300	396 200
15 Melk, de 25 største melkebrukene, 66 årskyr. Landet	318 700	344 300	438 200
16 Melk og storfeslakt, 36 årskyr. Østlandets flatbygder	256 000	297 300	361 400
17 Melk og storfeslakt, 29 årskyr. Østlandets andre bygder	361 900	384 700	441 500
18 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Agder/Rogaland, Jæren	225 600	247 100	317 600
19 Melk og storfeslakt, 26 årskyr. Agder/Rogal., andre bygder	240 800	275 800	327 100
20 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Vestlandet	285 300	302 600	354 700
21 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Trøndelag	310 100	306 600	371 000
22 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Nord-Norge	305 300	312 000	362 400
23 Korn, <400 dekar korn (234 dekar korn). Østlandet	80 400	122 500	106 100
24 Korn, de 20 største kornbrukene, 865 dekar korn. Østlandet	401 100	462 300	441 900
25 Korn og svin, 346 dekar korn + 27 avlssvin. Trøndelag	331 900	461 400	521 900
26 Sau, 142 vinterfôra sauer. Vestlandet	138 700	156 800	156 100
27 Sau, 183 vinterfôra sauer. Nord-Norge	231 400	261 700	258 200
28 Sau, de 25 største sauebrukene, 292 v.fôra sauer. Landet	239 600	266 400	265 900

Tabell 8.3 Resultatregning for hvert referansebruk. Verken inntektsfradrag ved skatteligningen eller utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn. Kr

1 Melk og storfeslakt, 30 årskyr. Landet

	309 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 524 803	2 528 726	2 685 939
– Kostnader i alt	2 005 619	1 989 357	2 051 321
= Driftsoverskudd	519 184	539 369	634 618
+ Leid arbeid	173 148	178 516	183 191
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	90 280	77 893	62 886
– Jordbrukets andel av kår	5 350	5 418	5 564
= Vederlag til arbeid og egenkapital	596 702	634 574	749 359
/ Antall årsverk	2,034	2,034	2,034
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	293 343	311 961	368 390
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	293 343	311 961	368 390

2 Korn, 396 dekar korn. Landet

	104 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	767 596	796 898	802 586
– Kostnader i alt	680 249	698 392	720 914
= Driftsoverskudd	87 347	98 506	81 672
+ Leid arbeid	16 124	16 624	17 059
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	32 493	28 035	22 634
– Jordbrukets andel av kår	3 101	3 140	3 225
= Vederlag til arbeid og egenkapital	67 877	83 955	72 872
/ Antall årsverk	0,386	0,386	0,386
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	175 889	217 552	188 833
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	6 500	13 400
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	175 889	224 052	202 233

3 Sau, 156 vinterföra sauer. Landet

	125 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	821 245	860 105	877 309
– Kostnader i alt	666 481	678 225	700 246
= Driftsoverskudd	154 764	181 880	177 063
+ Leid arbeid	69 311	71 460	73 331
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	24 248	20 921	16 890
– Jordbrukets andel av kår	3 301	3 343	3 433
= Vederlag til arbeid og egenkapital	196 526	229 076	230 071
/ Antall årsverk	1,197	1,197	1,197
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	164 217	191 415	192 247
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	800	–2 000
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	164 217	192 215	190 247

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

4 Melkeproduksjon geit, 144 årsgeiter. Landet

	20 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	1 694 393	1 713 418	1 772 304
– Kostnader i alt	1 167 171	1 189 124	1 225 727
= Driftsoverskudd	527 222	524 294	546 577
+ Leid arbeid	179 886	185 462	190 319
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	53 374	46 051	37 179
– Jordbrukets andel av kår	2 010	2 035	2 090
= Vederlag til arbeid og egenkapital	651 724	661 670	697 627
/ Antall årsverk	1,630	1,630	1,630
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	399 744	405 845	427 900
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	600	1 000
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	399 744	406 445	428 900

5 Svin og korn, 52 avlssvin og 373 dekar korn. Landet

	30 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	3 591 099	3 830 583	3 979 146
– Kostnader i alt	3 107 293	3 182 724	3 275 695
= Driftsoverskudd	483 806	647 859	703 451
+ Leid arbeid	145 617	150 131	154 063
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	88 878	76 684	61 910
– Jordbrukets andel av kår	4 913	4 975	5 109
= Vederlag til arbeid og egenkapital	535 632	716 331	790 495
/ Antall årsverk	1,562	1,562	1,562
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	342 901	458 581	506 059
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	28 000	56 600
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	342 901	486 581	562 659

6 Egg og planteprodukter, 6 758 verpehøner og 343 dekar korn. Landet

	15 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	3 623 196	3 746 723	3 835 245
– Kostnader i alt	2 999 877	3 081 253	3 169 492
= Driftsoverskudd	623 319	665 470	665 753
+ Leid arbeid	161 295	166 295	170 650
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	113 907	98 279	79 344
– Jordbrukets andel av kår	3 942	3 992	4 100
= Vederlag til arbeid og egenkapital	666 765	729 494	752 959
/ Antall årsverk	1,557	1,557	1,557
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	428 336	468 634	483 708
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	2 700	3 000
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	428 336	471 334	486 708

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

7 Poteter og korn, 121 dekar poteter og 313 dekar korn. Landet

	16 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 004 114	2 082 370	2 144 584
– Kostnader i alt	1 541 467	1 600 685	1 647 582
= Driftsoverskudd	462 647	481 685	497 002
+ Leid arbeid	127 656	131 613	135 060
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	43 314	37 371	30 171
– Jordbrukets andel av kår	3 757	3 804	3 907
= Vederlag til arbeid og egenkapital	543 232	572 123	597 984
/ Antall årsverk	1,360	1,360	1,360
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	399 308	420 545	439 554
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	2 300	2 500
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	399 308	422 845	442 054

8 Storfeslakt/ammekyu, 31 ammekyr. Landet

	63 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	1 545 421	1 591 009	1 636 327
– Kostnader i alt	1 379 751	1 359 688	1 404 321
= Driftsoverskudd	165 670	231 321	232 006
+ Leid arbeid	95 649	98 614	101 197
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	71 699	61 862	49 943
– Jordbrukets andel av kår	4 340	4 395	4 514
= Vederlag til arbeid og egenkapital	185 280	263 678	278 746
/ Antall årsverk	1,234	1,234	1,234
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	150 128	213 652	225 861
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	–4 900	–10 100
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	150 128	208 752	215 761

9 Frukt og bær, 49 dekar frukt og bær. Landet

	25 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	1 132 864	1 219 854	1 233 586
– Kostnader i alt	682 184	710 687	751 889
= Driftsoverskudd	450 680	509 167	481 697
+ Leid arbeid	260 024	268 085	275 105
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	19 338	16 685	13 470
– Jordbrukets andel av kår	1 543	1 562	1 605
= Vederlag til arbeid og egenkapital	689 823	759 005	741 727
/ Antall årsverk	1,902	2,092	2,092
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	362 703	362 789	354 530
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	2 000	2 000
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	362 703	364 789	356 530

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

10 Grønnsaker, 82 dekar grønnsaker og 286 dekar korn. Landet

	13 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 733 351	2 844 679	2 927 319
– Kostnader i alt	2 250 357	2 328 001	2 423 288
= Driftsoverskudd	482 994	516 678	504 031
+ Leid arbeid	354 544	365 535	375 108
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	64 920	56 013	45 221
– Jordbrukets andel av kår	6 607	6 690	6 871
= Vederlag til arbeid og egenkapital	766 011	819 510	827 047
/ Antall årsverk	2,288	2,517	2,517
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	334 824	325 651	328 646
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	1 200	1 500
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	334 824	326 851	330 146

11 Fjørfekjøtt og planteprodukter, 123 241 fjørfeslakt. Landet

	19 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	4 469 285	4 716 573	4 776 136
– Kostnader i alt	3 895 425	3 999 057	4 114 015
= Driftsoverskudd	573 860	717 516	662 121
+ Leid arbeid	99 574	102 661	105 349
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	105 816	91 298	73 708
– Jordbrukets andel av kår	4 022	4 073	4 183
= Vederlag til arbeid og egenkapital	563 596	724 806	689 579
/ Antall årsverk	1,067	1,067	1,067
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	528 371	679 506	646 480
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	6 400	6 700
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	528 371	685 906	653 180

12 Økologisk melk og storfeslakt, 29 årskyr. Landet

	19 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 286 675	2 292 911	2 434 961
– Kostnader i alt	1 905 359	1 890 709	1 950 357
= Driftsoverskudd	381 316	402 202	484 604
+ Leid arbeid	238 687	246 086	252 531
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	71 867	62 007	50 060
– Jordbrukets andel av kår	2 874	2 910	2 989
= Vederlag til arbeid og egenkapital	545 262	583 371	684 086
/ Antall årsverk	2,020	2,020	2,020
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	269 997	288 867	338 738
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	269 997	288 867	338 738

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

13 Melk (de 1/3 minste melkebrukene), 15 årskyr. Landet

	103 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	1 401 516	1 413 817	1 491 501
– Kostnader i alt	1 003 480	997 870	1 029 272
= Driftsoverskudd	398 036	415 947	462 229
+ Leid arbeid	113 748	117 274	120 345
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	21 060	18 171	14 670
– Jordbrukets andel av kår	2 647	2 680	2 753
= Vederlag til arbeid og egenkapital	488 077	512 370	565 151
/ Antall årsverk	1,756	1,756	1,756
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	277 933	291 766	321 822
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	277 933	291 766	321 822

14 Melk (de 1/3 største melkebrukene), 49 årskyr. Landet

	103 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	3 896 204	3 883 462	4 140 742
– Kostnader i alt	3 229 476	3 197 164	3 295 990
= Driftsoverskudd	666 728	686 298	844 752
+ Leid arbeid	236 740	244 079	250 471
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	185 914	160 406	129 502
– Jordbrukets andel av kår	7 244	7 336	7 534
= Vederlag til arbeid og egenkapital	710 310	762 635	958 187
/ Antall årsverk	2,418	2,418	2,418
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	293 707	315 343	396 202
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	293 707	315 343	396 202

15 Melk og storfeslakt, de 25 største melkebrukene, 66 årskyr. Landet

	25 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	5 326 344	5 308 729	5 663 647
– Kostnader i alt	4 525 811	4 477 249	4 614 830
= Driftsoverskudd	800 533	831 480	1 048 817
+ Leid arbeid	328 806	338 999	347 877
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	226 039	195 026	157 452
– Jordbrukets andel av kår	8 769	8 880	9 120
= Vederlag til arbeid og egenkapital	894 531	966 573	1 230 122
/ Antall årsverk	2,807	2,807	2,807
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	318 673	344 338	438 227
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	318 673	344 338	438 227

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

16 Melk og storfeslakt, 36 årskyr. Østlandets flatbygder

	21 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 914 102	2 900 570	3 082 675
– Kostnader i alt	2 533 213	2 458 106	2 535 161
= Driftsoverskudd	380 889	442 464	547 514
+ Leid arbeid	231 370	238 542	244 789
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	98 696	85 155	68 749
– Jordbrukets andel av kår	3 710	3 757	3 858
= Vederlag til arbeid og egenkapital	509 853	592 094	719 696
/ Antall årsverk	1,991	1,991	1,991
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	256 037	297 336	361 415
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	256 037	297 336	361 415

17 Melk og storfeslakt, 29 årskyr. Østlandets andre bygder

	36 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 598 228	2 594 732	2 749 960
– Kostnader i alt	1 982 003	1 950 724	2 013 328
= Driftsoverskudd	616 225	644 008	736 632
+ Leid arbeid	180 429	186 022	190 894
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	80 913	69 811	56 362
– Jordbrukets andel av kår	11 996	12 148	12 476
= Vederlag til arbeid og egenkapital	703 745	748 071	858 688
/ Antall årsverk	1,945	1,945	1,945
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	361 876	384 669	441 549
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	361 876	384 669	441 549

18 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Agder/Rogaland, Jæren

	20 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 380 874	2 371 216	2 539 954
– Kostnader i alt	1 979 160	1 948 930	2 009 696
= Driftsoverskudd	401 714	422 286	530 258
+ Leid arbeid	128 051	132 021	135 478
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	110 464	95 308	76 946
– Jordbrukets andel av kår	4 302	4 356	4 474
= Vederlag til arbeid og egenkapital	414 999	454 643	584 316
/ Antall årsverk	1,840	1,840	1,840
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	225 596	247 147	317 638
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	225 596	247 147	317 638

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

19 Melk og storfeslakt, 26 årskyr. Agder/Rogaland, andre bygder

	30 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 223 879	2 214 009	2 346 546
– Kostnader i alt	1 826 359	1 767 880	1 822 700
= Driftsoverskudd	397 520	446 129	523 846
+ Leid arbeid	162 666	167 709	172 101
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	97 789	84 372	68 117
– Jordbrukets andel av kår	1 096	1 110	1 140
= Vederlag til arbeid og egenkapital	461 301	528 356	626 690
/ Antall årsverk	1,916	1,916	1,916
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	240 764	275 761	327 084
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	240 764	275 761	327 084

20 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Vestlandet

	82 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 447 776	2 454 953	2 608 249
– Kostnader i alt	1 937 580	1 923 086	1 982 790
= Driftsoverskudd	510 196	531 867	625 459
+ Leid arbeid	162 496	167 533	171 921
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	69 606	60 056	48 485
– Jordbrukets andel av kår	4 307	4 361	4 479
= Vederlag til arbeid og egenkapital	598 779	634 983	744 416
/ Antall årsverk	2,099	2,099	2,099
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	285 317	302 568	354 713
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	285 317	302 568	354 713

21 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Trøndelag

	56 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 743 825	2 725 107	2 905 768
– Kostnader i alt	2 151 047	2 157 732	2 223 822
= Driftsoverskudd	592 778	567 375	681 946
+ Leid arbeid	162 829	167 877	172 273
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	96 880	83 588	67 484
– Jordbrukets andel av kår	9 849	9 973	10 243
= Vederlag til arbeid og egenkapital	648 878	641 691	776 492
/ Antall årsverk	2,093	2,093	2,093
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	310 070	306 636	371 051
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	310 070	306 636	371 051

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

22 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Nord-Norge

	64 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	2 451 077	2 465 305	2 607 032
– Kostnader i alt	1 898 013	1 919 099	1 978 875
= Driftsoverskudd	553 064	546 206	628 157
+ Leid arbeid	191 632	197 573	202 747
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	107 349	92 620	74 776
– Jordbrukets andel av kår	1 498	1 517	1 558
= Vederlag til arbeid og egenkapital	635 849	649 642	754 570
/ Antall årsverk	2,082	2,082	2,082
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	305 347	311 970	362 359
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	0	0
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	305 347	311 970	362 359

23 Korn, < 400 dekar korn (234 dekar korn). Østlandet

	52 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	471 554	491 549	496 380
– Kostnader i alt	425 261	437 157	451 736
= Driftsoverskudd	46 293	54 392	44 644
+ Leid arbeid	3 494	3 602	3 697
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	24 056	20 755	16 757
– Jordbrukets andel av kår	2 166	2 193	2 253
= Vederlag til arbeid og egenkapital	23 565	35 046	29 331
/ Antall årsverk	0,293	0,293	0,293
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	80 365	119 519	100 029
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	3 000	6 100
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	80 365	122 519	106 129

24 Korn, de 20 største kornbrukene, 865 dekar korn. Østlandet

	20 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	1 740 181	1 805 812	1 816 546
– Kostnader i alt	1 462 893	1 503 203	1 550 106
= Driftsoverskudd	277 288	302 609	266 440
+ Leid arbeid	66 108	68 157	69 942
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	48 081	41 484	33 492
– Jordbrukets andel av kår	2 504	2 536	2 604
= Vederlag til arbeid og egenkapital	292 811	326 746	300 286
/ Antall årsverk	0,730	0,730	0,730
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	401 066	447 547	411 305
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	14 800	30 600
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	401 066	462 347	441 905

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

25 Korn og svin, 346 dekar korn og 27 avlssvin. Trøndelag

	33 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	1 774 193	1 883 480	1 945 268
– Kostnader i alt	1 510 653	1 547 405	1 593 235
= Driftsoverskudd	263 540	336 075	352 033
+ Leid arbeid	60 048	61 909	63 531
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	53 274	45 965	37 109
– Jordbrukets andel av kår	5 487	5 556	5 706
= Vederlag til arbeid og egenkapital	264 827	346 463	372 749
/ Antall årsverk	0,798	0,798	0,798
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	331 933	434 256	467 202
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	27 100	54 700
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	331 933	461 356	521 902

26 Sau, 142 vinterfôra sauer. Vestlandet

	29 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	756 517	785 916	802 240
– Kostnader i alt	603 015	615 301	635 731
= Driftsoverskudd	153 502	170 615	166 509
+ Leid arbeid	60 015	61 875	63 496
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	28 721	24 780	20 006
– Jordbrukets andel av kår	3 035	3 073	3 156
= Vederlag til arbeid og egenkapital	181 761	204 637	206 843
/ Antall årsverk	1,311	1,311	1,311
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	138 689	156 144	157 827
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	700	–1 700
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	138 689	156 844	156 127

27 Sau, 183 vinterfôra sauer. Nord-Norge

	20 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	1 030 673	1 076 081	1 096 591
– Kostnader i alt	787 948	800 347	826 947
= Driftsoverskudd	242 725	275 734	269 644
+ Leid arbeid	94 635	97 569	100 124
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	24 820	21 415	17 289
– Jordbrukets andel av kår	535	542	556
= Vederlag til arbeid og egenkapital	312 005	351 346	351 923
/ Antall årsverk	1,349	1,349	1,349
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	231 370	260 544	260 972
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	1 200	–2 800
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	231 370	261 744	258 172

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

28 Sau, de 25 største sauebrukene, 292 vinterfôra sauer. Landet

	25 bruk		
	2019	2020	2021
Inntekter i alt	1 458 101	1 512 141	1 543 412
– Kostnader i alt	1 150 273	1 171 843	1 207 727
= Driftsoverskudd	307 828	340 298	335 685
+ Leid arbeid	137 737	142 007	145 726
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	42 317	36 511	29 477
– Jordbrukets andel av kår	4 954	5 017	5 152
= Vederlag til arbeid og egenkapital	398 294	440 777	446 782
/ Antall årsverk	1,662	1,662	1,662
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	239 600	265 156	268 768
+ Volumframregninger fra regnskapsåret	0	1 200	–2 900
= Vederlag arb. og egenkap. per årsverk inkl. volumframregn.	239 600	266 356	265 868

Tabell 8.4 Utvikling i sum tilskudd. Kr per bruk

	Sum tilskudd 2019	Endring til 2020	Endring til 2021 ¹	Endring til 2022 ²	Endring 2020– 2021 ¹
1 Melk og storfeslakt, 30 årskyr. Landet	798 978	58 574	76 110	101 952	17 536
2 Korn, 396 dekar korn. Landet	205 755	8 017	11 755	14 786	3 738
3 Sau, 156 vinterfôra sauer. Landet	521 486	34 445	45 560	68 303	11 116
4 Melkeproduksjon geit, 144 årsgaier. Landet	1 000 537	50 391	67 332	86 378	16 940
5 Svin og korn, 52 avlssvin + 373 dekar korn. Landet	306 687	11 825	18 479	22 763	6 653
6 Egg og planteprodukter, 6758 høner + 343 daa korn. Landet	408 321	14 991	32 587	35 463	17 595
7 Poteter og korn, 121 dekar poteter + 313 daa korn. Landet	301 436	8 909	34 356	37 984	25 448
8 Storfeslakt/ammeku, 31 ammekyr. Landet	677 681	38 248	45 428	68 187	7 180
9 Frukt og bær, 49 dekar frukt og bær. Landet	429 508	42 299	64 527	79 271	22 228
10 Grønnsaker, 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn. Landet	530 082	13 844	30 529	34 807	16 685
11 Fjørerfekjøtt og planteprodukter, 123 241 fjørfeslakt. Landet	191 856	9 627	13 972	17 352	4 344
12 Økologisk melk og storfeslakt, 29 årskyr. Landet	796 177	62 992	84 761	118 867	21 770
13 Melk, de 1/3 minste melkebrukene, 15 årskyr. Landet	583 169	41 143	54 095	76 073	12 952
14 Melk, de 1/3 største melkebrukene, 49 årskyr. Landet	1 044 217	75 519	98 795	129 355	23 276
15 Melk, de 25 største melkebrukene, 66 årskyr. Landet	1 300 837	88 793	117 321	152 452	28 528
16 Melk og storfeslakt, 36 årskyr. Østlandets flatbygder	775 490	50 735	72 505	93 262	21 770
17 Melk og storfeslakt, 29 årskyr. Østlandets andre bygder	868 473	52 437	71 154	100 368	18 716
18 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Agder/Rogaland, Jæren	483 594	48 827	66 776	82 970	17 949
19 Melk og storfeslakt, 26 årskyr. Agder/Rogal., andre bygder	740 925	50 921	67 104	91 142	16 183
20 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Vestlandet	788 666	60 657	77 517	102 414	16 860
21 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Trøndelag	738 609	43 910	61 192	81 465	17 281
22 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Nord-Norge	959 397	60 292	76 458	101 970	16 166
23 Korn, <400 dekar korn (234 dekar korn). Østlandet	123 136	6 046	8 770	12 675	2 724
24 Korn, de 20 største kornbrukene, 865 dekar korn. Østlandet	445 843	17 838	25 578	32 834	7 740
25 Korn og svin, 346 dekar korn + 27 avlssvin. Trøndelag	229 194	12 996	18 092	24 583	5 096
26 Sau, 142 vinterfôra sauer. Vestlandet	484 109	25 383	35 975	57 120	10 592
27 Sau, 183 vinterfôra sauer. Nord-Norge	662 034	40 074	52 724	76 528	12 650
28 Sau, de 25 største sauebrukene, 292 v.fôra sauer. Landet	864 072	44 871	64 077	92 523	19 206

1) Før utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn

2) Med 2022 menes fullt utslag av jordbruksoppgjøret 2021

Tabell 8.5 Utvikling i sum tilskudd. Kr per årsverk

	Sum tilskudd 2019	Endring til 2020	Endring til 2021 ¹	Endring til 2022 ²	Endring 2020– 2021 ¹
1 Melk og storfeslakt, 30 årskyr. Landet	392 783	28 795	37 416	50 120	8 621
2 Korn, 396 dekar korn. Landet	533 171	20 775	30 462	38 315	9 686
3 Sau, 156 vinterfôra sauer. Landet	435 753	28 782	38 070	57 073	9 288
4 Melkeproduksjon geit, 144 årsgaier. Landet	613 694	30 908	41 299	52 981	10 391
5 Svin og korn, 52 avlssvin + 373 dekar korn. Landet	196 335	7 570	11 830	14 572	4 259
6 Egg og planteprodukter, 6758 høner + 343 daa korn. Landet	262 309	9 631	20 934	22 782	11 303
7 Poteter og korn, 121 dekar poteter + 313 daa korn. Landet	221 573	6 548	25 254	27 920	18 705
8 Storfeslakt/ammeku, 31 ammekyr. Landet	549 109	30 991	36 809	55 250	5 818
9 Frukt og bær, 49 dekar frukt og bær. Landet	225 831	20 219	30 843	41 680	10 625
10 Grønnsaker, 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn. Landet	231 699	5 501	12 131	15 214	6 630
11 Fjorfekjøtt og planteprodukter, 123 241 fjorfeslakt. Landet	179 865	9 026	13 098	16 268	4 073
12 Økologisk melk og storfeslakt, 29 årskyr. Landet	394 242	31 192	41 971	58 859	10 780
13 Melk, de 1/3 minste melkebrukene, 15 årskyr. Landet	332 082	23 429	30 804	43 319	7 376
14 Melk, de 1/3 største melkebrukene, 49 årskyr. Landet	431 775	31 226	40 851	53 487	9 624
15 Melk, de 25 største melkebrukene, 66 årskyr. Landet	463 418	31 632	41 795	54 310	10 163
16 Melk og storfeslakt, 36 årskyr. Østlandets flatbygder	389 434	25 478	36 411	46 834	10 933
17 Melk og storfeslakt, 29 årskyr. Østlandets andre bygder	446 581	26 964	36 588	51 611	9 624
18 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Agder/Rogaland, Jæren	262 885	26 543	36 300	45 103	9 757
19 Melk og storfeslakt, 26 årskyr. Agder/Rogal., andre bygder	386 706	26 577	35 023	47 569	8 447
20 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Vestlandet	375 798	28 903	36 937	48 800	8 034
21 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Trøndelag	352 948	20 983	29 241	38 928	8 258
22 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Nord-Norge	460 720	28 953	36 716	48 968	7 763
23 Korn, <400 dekar korn (234 dekar korn). Østlandet	419 937	20 618	29 908	43 225	9 291
24 Korn, de 20 største kornbrukene, 865 dekar korn. Østlandet	610 676	24 434	35 035	44 973	10 601
25 Korn og svin, 346 dekar korn + 27 avlssvin. Trøndelag	287 271	16 289	22 676	30 813	6 388
26 Sau, 142 vinterfôra sauer. Vestlandet	369 388	19 368	27 450	43 584	8 082
27 Sau, 183 vinterfôra sauer. Nord-Norge	490 938	29 717	39 098	56 750	9 381
28 Sau, de 25 største sauebrukene, 292 v.fôra sauer. Landet	519 796	26 993	38 546	55 659	11 554

1) Før utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn

2) Med 2022 menes fullt utslag av jordbruksoppgjøret 2021

Tabell 8.6 Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kr per bruk

			2019	2020	2021 ¹
1	Melk og storfeslakt. 30 årskyr	Landet	60 400	68 200	69 600
2	Korn. 396 dekar korn	Landet	23 500	27 000	22 300
3	Sau. 156 vinterfôra sauer	Landet	36 300	46 200	45 400
4	Melkeproduksjon geit. 144 årsgreiter	Landet	59 800	65 600	67 300
5	Svin og korn. 52 avlssvin + 373 dekar korn	Landet	54 000	69 800	69 600
6	Egg og planteprodukter. 6 758 høner + 343 dekar korn	Landet	52 800	61 400	61 300
7	Poteter og korn. 121 dekar poteter + 313 dekar korn	Landet	47 000	54 400	55 300
8	Storfeslakt/ammeku. 31 ammekyr	Landet	37 900	53 200	53 200
9	Frukt og bær. 49 dekar frukt og bær	Landet	47 900	58 300	56 000
10	Grønnsaker. 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn	Landet	51 700	60 300	59 200
11	Fjølfekjøtt og planteprodukter. 123 241 fjølfe-slakt	Landet	51 100	66 300	62 500

1) Før utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn

Tabell 8.7 Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kr per bruk

			2019	2020	2021 ¹
12	Økologisk melk og storfeslakt. 29 årskyr	Landet	52 000	60 100	67 900
13	Melk (de ½ minste brukene). 15 årskyr	Landet	60 600	68 700	69 600
14	Melk (de ½ største brukene). 49 årskyr	Landet	61 000	69 800	69 600
15	Melk (de 25 største brukene). 66 årskyr	Landet	61 000	69 800	69 600
16	Melk og storfeslakt. 36 årskyr	Østlandets flatbygder	56 600	69 500	69 600
17	Melk og storfeslakt. 29 årskyr	Østlandets a. bygder	57 000	65 000	69 600
18	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Agder og Rog., Jæren	51 600	59 500	69 300
19	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder/ Rog. a. bygder	57 400	68 700	69 600
20	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Vestlandet	61 000	69 800	69 600
21	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Trøndelag	61 000	65 900	69 600
22	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Nord-Norge	59 300	64 800	69 600
23	Korn. <400 dekar korn (234 dekar korn)	Østlandet	18 600	21 800	17 900
24	Korn (de 20 største brukene). 865 daa korn	Østlandet	30 600	38 100	35 900
25	Korn og korn/svin. 346 daa + 27 avlssvin	Trøndelag	39 400	52 300	53 600
26	Sau. 142 vinterfôra sauer	Vestlandet	38 500	47 200	46 400
27	Sau. 183 vinterfôra sauer	Nord-Norge	45 600	55 900	54 900
28	Sau (de 25 største brukene). 292 v.f.sauer	Landet	49 800	59 600	58 800

1) Før utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn

De to tabellene ovenfor viser antatt inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget for det enkelte referansebruk for årene 2019–2021. Resultatene for 2021 er før virkningene i 2021 av årets jordbruksoppgjør er innarbeidet.

Beregningen tar utgangspunkt i registrert jordbruksfradrag i 2019. Fradraget er regnet om til skattbar jordbruksinntekt i 2019. Skattbar jordbruksinntekt er justert til normalisert avlingsnivå i basisåret og så regnet fram forholdsvis etter endringene i driftsoverskuddet det enkelte år og reglene for beregning av jordbruksfradraget det enkelte år. Beregnet jordbruksfradrag er omregnet til verdi før skatt med skatteprosent 40,0 på alle bruk i regnskapsåret 2019, med skatteprosent 40,0 i 2020

og med skatteprosent 39,8 i 2021 (jf. Totalkalkylepublikasjonen 2021 underkapittel 6.2).

I tabellene 8.8 og 8.9 er de samme beregnede utslagene av jordbruksfradraget på vederlag til arbeid og egenkapital vist per årsverk.

Tabell 8.8 Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kr per årsverk

			2019	2020	2021 ¹
1	Melk og storfeslakt. 30 årskyr	Landet	29 700	33 500	34 200
2	Korn. 396 dekar korn	Landet	61 000	69 900	57 800
3	Sau. 156 vinterføra sauer	Landet	30 400	38 600	37 900
4	Melkeproduksjon geit. 144 årsgeiter	Landet	36 700	40 200	41 300
5	Svin og korn. 52 avlssvin + 373 dekar korn	Landet	34 600	44 700	44 500
6	Egg og planteprodukter. 6 758 høner + 343 dekar korn	Landet	33 900	39 500	39 400
7	Poteter og korn. 121 dekar poteter + 313 dekar korn	Landet	34 600	40 000	40 600
8	Storfeslakt/ammeku. 31 ammekyr	Landet	30 700	43 100	43 100
9	Frukt og bær. 49 dekar frukt og bær	Landet	25 200	27 800	26 800
10	Grønnsaker. 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn	Landet	22 600	24 000	23 500
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 123 241 fjørfeslakt	Landet	47 900	62 100	58 600

1) Før utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn

Tabell 8.9 Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kr per årsverk

			2019	2020	2021 ¹
12	Økologisk melk og storfeslakt. 29 årskyr	Landet	25 700	29 700	33 600
13	Melk (de 1/3 minste brukene). 15 årskyr	Landet	34 500	39 100	39 600
14	Melk (de 1/3 største brukene). 49 årskyr	Landet	25 200	28 900	28 800
15	Melk (de 25 største brukene). 66 årskyr	Landet	21 700	24 900	24 800
16	Melk og storfeslakt. 36 årskyr	Østlandets flatbygder	28 400	34 900	34 900
17	Melk og storfeslakt. 29 årskyr	Østlandets a. bygder	29 300	33 400	35 800
18	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Agder og Rog., Jæren	28 100	32 400	37 700
19	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder/ Rog. a. bygder	30 000	35 800	36 300
20	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Vestlandet	29 100	33 300	33 200
21	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Trøndelag	29 200	31 500	33 200
22	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Nord-Norge	28 500	31 100	33 400
23	Korn. <400 dekar korn (234 dekar korn)	Østlandet	63 300	74 400	60 900
24	Korn (de 20 største brukene). 865 daa korn	Østlandet	42 000	52 200	49 200
25	Korn og korn/svin. 346 daa + 27 avlssvin	Trøndelag	49 400	65 500	67 200
26	Sau. 142 vinterføra sauer	Vestlandet	29 400	36 000	35 400
27	Sau. 183 vinterføra sauer	Nord-Norge	33 800	41 400	40 700
28	Sau (de 25 største brukene). 292 v.f.sauer	Landet	30 000	35 800	35 400

1) Før utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn

Tabellene nedenfor viser det beregnede vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inklusive beregnet utslag av jordbruksfradraget for de enkelte referansebruk.

Tabell 8.10 Vederlag til arbeid og egenkapital, inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019. Resultatene før jordbruksoppjøret 2021. Kr per årsverk

	Årsverk ¹	2019	2020	2021
1 Melk og storfeslakt, 30 årskyr. Landet	2,034	323 000	345 500	402 600
2 Korn, 396 dekar korn. Landet	0,386	236 900	294 000	260 000
3 Sau, 156 vinterføra sauer. Landet	1,197	194 600	230 800	228 200
4 Melkeproduksjon geit, 144 årseiter. Landet	1,630	436 400	446 700	470 200
5 Svin og korn, 52 avlssvin + 373 dekar korn. Landet	1,562	377 500	531 300	607 200
6 Egg og planteprodukter, 6 758 høner + 343 daa korn. Landet	1,557	462 300	510 800	526 100
7 Poteter og korn, 121 dekar poteter + 313 dekar korn. Landet	1,360	433 900	462 800	482 700
8 Storfeslakt/ammeku, 31 ammekyr. Landet	1,234	180 800	251 900	258 800
9 Frukt og bær, 49 dekar frukt og bær. Landet	1,902	387 900	392 600	383 300
10 Grønnsaker, 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn. Landet	2,288	357 400	350 800	353 700
11 Fjorfekjøtt og planteprodukter, 123 241 fjorfeslakt. Landet	1,067	576 300	748 000	711 800

1) Antall årsverk er justert opp 10 prosent i 2020 og 2021 på referansebruk nr. 9 (justert til 2,092 årsverk) og referansebruk nr. 10 (justert til 2,517 årsverk)

Tabell 8.11 Vederlag til arbeid og egenkapital, inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Framregning inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019. Resultatene før jordbruksoppjøret 2021. Kr per årsverk

	Årsverk	2019	2020	2021
12 Økologisk melk og storfeslakt, 29 årskyr. Landet	2,020	295 700	318 600	372 400
13 Melk, de 1/3 minste melkebrukene, 15 årskyr. Landet	1,756	312 400	330 900	361 400
14 Melk, de 1/3 største melkebrukene, 49 årskyr. Landet	2,418	318 900	344 200	425 000
15 Melk, de 25 største melkebrukene, 66 årskyr. Landet	2,807	340 400	369 200	463 000
16 Melk og storfeslakt, 36 årskyr. Østlandets flatbygder	1,991	284 500	332 200	396 400
17 Melk og storfeslakt, 29 årskyr. Østlandets andre bygder	1,945	391 200	418 100	477 300
18 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Agder/Rogaland, Jæren	1,840	253 600	279 500	355 300
19 Melk og storfeslakt, 26 årskyr. Agder/Rogal., andre bygder	1,916	270 700	311 600	363 400
20 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Vestlandet	2,099	314 400	335 800	387 900
21 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Trøndelag	2,093	339 200	338 100	404 300
22 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Nord-Norge	2,082	333 800	343 100	395 800
23 Korn, <400 dekar korn (234 dekar korn). Østlandet	0,293	143 700	197 000	167 000
24 Korn, de 20 største kornbrukene, 865 dekar korn. Østlandet	0,730	443 000	514 600	491 100
25 Korn og svin, 346 dekar korn + 27 avlssvin. Trøndelag	0,798	381 300	526 900	589 100
26 Sau, 142 vinterføra sauer. Vestlandet	1,311	168 000	192 800	191 500
27 Sau, 183 vinterføra sauer. Nord-Norge	1,349	265 200	303 200	298 900
28 Sau, de 25 største sauebrukene, 292 v.føra sauer. Landet	1,662	269 600	302 200	301 300

Tabell 8.12 Endring i vederlag til arbeid og egenkapital, inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019. Resultatene før jordbruksoppgjøret 2021. Kr per årsverk

	Vederlag i 2019	Endring fra 2019 til 2020	Endring fra 2020 til 2021	Endring fra 2019 til 2021
1 Melk og storfeslakt, 30 årskyr. Landet	323 000	22 500	57 100	79 600
2 Korn, 396 dekar korn. Landet	236 900	57 100	-34 000	23 100
3 Sau, 156 vinterfôra sauer. Landet	194 600	36 200	-2 600	33 600
4 Melkeproduksjon geit, 144 årsgreiter. Landet	436 400	10 300	23 500	33 800
5 Svin og korn, 52 avlssvin + 373 dekar korn. Landet	377 500	153 800	75 900	229 700
6 Egg og planteprodukter, 6 758 høner + 343 daa korn. Landet	462 300	48 500	15 300	63 800
7 Poteter og korn, 121 dekar poteter + 313 dekar korn. Landet	433 900	28 900	19 900	48 800
8 Storfeslakt/ammeku, 31 ammekyr. Landet	180 800	71 100	6 900	78 000
9 Frukt og bær, 49 dekar frukt og bær. Landet	387 900	4 700	-9 300	-4 600
10 Grønnsaker, 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn. Landet	357 400	-6 600	2 900	-3 700
11 Fjørfekjøtt og planteprodukter, 123 241 fjørfe-slakt. Landet	576 300	171 700	-36 200	135 500

Tabell 8.13 Endring i vederlag til arbeid og egenkapital, inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019. Resultatene før jordbruksoppgjøret 2021. Kr per årsverk

	Vederlag i 2019	Endring fra 2019 til 2020	Endring fra 2020 til 2021	Endring fra 2019 til 2021
12 Økologisk melk og storfeslakt, 29 årskyr. Landet	295 700	22 900	53 800	76 700
13 Melk, de 1/3 minste melkebrukene, 15 årskyr. Landet	312 400	18 500	30 500	49 000
14 Melk, de 1/3 største melkebrukene, 49 årskyr. Landet	318 900	25 300	80 800	106 100
15 Melk, de 25 største melkebrukene, 66 årskyr. Landet	340 400	28 800	93 800	122 600
16 Melk og storfeslakt, 36 årskyr. Østlandets flatbygder	284 500	47 700	64 200	111 900
17 Melk og storfeslakt, 29 årskyr. Østlandets andre bygder	391 200	26 900	59 200	86 100
18 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Agder/Rogaland, Jæren	253 600	25 900	75 800	101 700
19 Melk og storfeslakt, 26 årskyr. Agder/Rogal., andre bygder	270 700	40 900	51 800	92 700
20 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Vestlandet	314 400	21 400	52 100	73 500
21 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Trøndelag	339 200	-1 100	66 200	65 100
22 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Nord-Norge	333 800	9 300	52 700	62 000
23 Korn, <400 dekar korn (234 dekar korn). Østlandet	143 700	53 300	-30 000	23 300
24 Korn, de 20 største kornbrukene, 865 dekar korn. Østlandet	443 000	71 600	-23 500	48 100
25 Korn og svin, 346 dekar korn + 27 avlssvin. Trøndelag	381 300	145 600	62 200	207 800
26 Sau, 142 vinterfôra sauer. Vestlandet	168 000	24 800	-1 300	23 500
27 Sau, 183 vinterfôra sauer. Nord-Norge	265 200	38 000	-4 300	33 700
28 Sau, de 25 største sauebrukene, 292 v.fôra sauer. Landet	269 600	32 600	-900	31 700

I tabell 8.14 er årets jordbruksoppgjør innarbeidet i referansebruksberegningene og regnet fram til kalenderåret 2022 (fullt utslag av oppgjøret) med utgangspunkt i de forutsetninger som er lagt til grunn i oppgjøret.

Tabell 8.14 Vederlag til arbeid og egenkapital, både uten og med beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Fullt utslag er helårsvirkningen for kalenderåret 2022 når jordbruksoppgjøret 2021 er innarbeidet med oppgjørets forutsetninger for pris- og kostnadsvekst fra 2021 til 2022. Kr per årsverk

	2021 ¹ før oppgjør ekskl. skatt	2021 ¹ før oppgjør inkl. skatt	Fullt utslag av oppgjør ² ekskl. skatt	Fullt utslag av oppgjør ² inkl. skatt
1 Melk og storfeslakt, 30 årskyr. Landet	368 400	402 600	11 800	11 800
2 Korn, 396 dekar korn. Landet	202 200	260 000	27 200	35 900
3 Sau, 156 vinterfôra sauer. Landet	190 200	228 200	17 100	19 500
4 Melkeproduksjon geit, 144 årsgreiter. Landet	428 900	470 200	6 900	7 500
5 Svin og korn, 52 avlssvin + 373 dekar korn. Landet	562 700	607 200	44 700	44 700
6 Egg/planteprod., 6 758 høner + 343 dekar korn. Landet	486 700	526 100	21 600	23 000
7 Poteter og korn, 121 daa potet + 313 daa korn. Landet	442 100	482 700	23 600	25 300
8 Storfeslakt/ammeku, 31 ammekyr. Landet	215 800	258 800	13 200	15 500
9 Frukt og bær, 49 dekar frukt og bær. Landet	356 500	383 300	49 900	53 400
10 Grønnsaker. 82 daa grønnsaker + 286 daa korn. Landet	330 100	353 700	47 400	50 700
11 Fjørfekjøtt/planteprod., 123 241 fjørfe-slakt. Landet	653 200	711 800	35 300	37 800
12 Økologisk melk og storfeslakt, 29 årskyr. Landet	338 700	372 400	15 000	15 700
13 Melk, de 1/3 minste melkebrukene, 15 årskyr. Landet	321 800	361 400	12 400	12 500
14 Melk, de 1/3 største melkebrukene, 49 årskyr. Landet	396 200	425 000	11 200	11 100
15 Melk, de 25 største melkebrukene, 66 årskyr. Landet	438 200	463 000	12 000	11 900
16 Melk og storfeslakt, 36 årskyr. Østlandets flatbygder	361 400	396 400	9 600	9 500
17 Melk og storfeslakt, 29 årskyr. Østlandets andre bygd.	441 500	477 300	14 700	14 600
18 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Agder/Rogaland, Jæren	317 600	355 300	8 800	8 900
19 Melk og storfesl., 26 årskyr. Agder/Rogal., andre bygd.	327 100	363 400	10 400	10 400
20 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Vestlandet	354 700	387 900	11 500	11 500
21 Melk og storfeslakt, 34 årskyr. Trøndelag	371 000	404 300	9 900	9 900
22 Melk og storfeslakt, 28 årskyr. Nord-Norge	362 400	395 800	9 500	9 600
23 Korn, <400 dekar korn (234 dekar korn). Østlandet	106 100	167 000	27 700	40 800
24 Korn, 20 største kornbrukene, 865 daa korn. Østlandet	441 900	491 100	38 900	41 300
25 Korn og svin, 346 dekar korn + 27 avlssvin. Trøndelag	521 900	589 100	43 400	47 800
26 Sau, 142 vinterfôra sauer. Vestlandet	156 100	191 500	14 400	16 700
27 Sau, 183 vinterfôra sauer. Nord-Norge	258 200	298 900	15 500	17 500
28 Sau, de 25 største sauebrukene, 292 v.f. sauer. Landet	265 900	301 300	16 300	18 100

1) Før utslaget av jordbruksoppgjøret 2021 er regnet inn i resultatene for året 2021

2) Fullt utslag for kalenderåret 2022 (helårsvirkning av oppgjøret) med oppgjørets forutsetninger for pris- og kostnadsvekst i 2022 (jf. tabell 7.1)

8.2 Økologisk melkeproduksjon

Det er 19 Debio-godkjente melkeproduksjonsbruk som inngår i årets referansebruk nr. 12 med økologisk melk og storfeslakt. Presentasjonen i tabell 8.15 omfatter kun regnskapsåret 2019 (basisåret).

Årets driftsgranskingsbruk med økologisk melkeproduksjon ligger i fylkene Østfold, Akershus, Hedmark, Vestfold, Telemark, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal og Nordland.

Referansebruk nr. 12 har 28,6 årskyr, 35,5 andre storfe og bare et lite innslag av andre husdyr. Jordbruksarealet i alt er på 491 dekar, herav 443 dekar eng/beite og 31 dekar korn/erter/oljefrø. Referansebruket leverer ca. 177 400 liter melk og 4 070 kg storfekjøtt. Tilsvarende for referansebruk nr. 1 er ca. 215 700 liter melk og 7 570 kg storfekjøtt. Oppnådd melkepris (uten tilskudd) på referansebruk nr. 12 er 6,14 kr per liter, som er 61 øre høyere enn for eksempel på referansebruk nr. 1. For ku- og storfekjøtt er oppnådd pris (uten tilskudd) henholdsvis 1,91 kr høyere og 2,56 kr høyere per kg enn på referansebruk nr. 1.

Tabell 8.15 viser det økonomiske resultatet for gruppen av driftsgranskingsbruk med økologisk melkeproduksjon, referansebruk nr. 12, i regnskapsåret 2019 og de tilsvarende resultatene for referansebruk nr. 1. Av tabellen går det fram at de ulike inntekts- og kostnadspostene er noe forskjellig mellom de to gruppene av bruk. Pristilskuddene utgjøres i hovedsak av distriktstilskudd melk, distriktstilskudd storfekjøtt og kvalitetstilskudd storfekjøtt. Den relativt store forskjellen mellom de to referansebrukene skyldes både levert mengde og geografisk plassering av enkeltbrukene som inngår. Arbeidsforbruket på de økologiske melkeproduksjonsbrukene er i gjennomsnitt 3726 timer mens det er 3753 timer på referansebruk nr. 1 som i årets beregninger har 30,0 årskyr (og til sammenligning 3588 timer på referansebruk nr. 17 med 29,3 årskyr, 3535 timer på referansebruk nr. 19 med 25,7 årskyr og 3842 timer på referansebruk nr. 22 med 27,6 årskyr).

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

Tabell 8.15 Resultatregning for 19 driftsgranskingsbruk med økologisk melkeproduksjon og referansebruk nr. 1, regnskapsåret 2019. Kr

	Økologisk melkeproduksjon	Referansebruk nr. 1
Antall årskyr	28,6	30,0
Omsatt melk, liter per årsku	6 204	7 192
Melkepris (uten tilskudd), kr per liter	6,14	5,53
Jordbruksareal i alt, dekar	491	455
Sum inntekter før tilskudd	1 490 500	1 728 200
Pristilskudd	57 100	165 100
Produksjonsuavhengige tilskudd	739 100	633 900
+ Tilskudd i alt	796 200	799 000
= Inntekter i alt	2 286 700	2 527 200
Variable kostnader	711 100	877 300
Faste kostnader	893 900	826 100
Avskrivninger	300 400	302 200
– Kostnader i alt	1 905 400	2 005 600
= Driftsoverskudd	381 300	521 600
+ Leid arbeid	238 700	173 100
– Jordbrukets andel av gjeldsrenter	71 800	90 300
– Jordbrukets andel av kår	2 900	5 300
= Vederlag til arbeid og egenkapital	545 300	599 100
/ Antall årsverk	2,020	2,034
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	270 000	294 500

8.3 Analyse av kombinerte produksjoner

Noen referansebruk kombinerer flere driftsgrener. Dette gjelder blant annet referansebrukene nr. 5–7 som er svin kombinert med korn, egg kombinert med planteprodukter og poteter kombinert med korn. Ideelt sett hadde det vært ønskelig med driftsgrenanalyser av de kombinerte produksjonene slik at utslagene for hver produksjonsgren kunne studeres. Materialet gir ikke anledning til det, og spesielt på kostnadssiden er det krevende å splitte kostnader blant annet til leid arbeid, administrasjon, drivstoff, elektrisk kraft og alle kapitalkostnadene inklusive gjeld og renter på lånt kapital. Arbeidsforbruket er heller ikke fordelt på driftsgrener på det enkelte deltakerbruket. Fordeling av slike fellesposter krever stor grad av skjønn, som igjen øker usikkerheten i resultatene.

Budsjettnemnda har gjort en driftsgrenanalyse for referansebrukene nr. 5–7, men understreker at fordelingsforutsetningene er usikre. For noen poster, blant annet arbeidsforbruk, er fordelingen til korn gjort med bakgrunn i resultater fra referansebruk nr. 2 som er et kornbruk.

Driftsgrenresultatene for regnskapsåret 2019 for referansebrukene nr. 5–7 er vist i tabellene 8.16-8.18. I tabellene avviker de to nederste linjene litt fra tabellhodet. Arbeidsforbruket er angitt i årsverk (ikke i 1000 kr) og vederlaget per årsverk i prosent angir driftsgrenens vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i prosent av resultatet for referansebruket samlet.

Tabell 8.16 Hovedposter fordelt på to driftsgrener på referansebruk 5 for regnskapsåret 2019. 1000 kr og prosent

	Svin		Korn	
	1000 kr	Prosent	1000 kr	Prosent
Sum inntekter før tilskudd	2 713	82	615	18
Tilskudd i alt	104	34	203	66
Inntekter i alt	2 817	77	818	23
Variable kostnader	1 785	92	160	8
Faste kostnader før avskrivninger	519	62	313	38
Kostnader i alt	2 490	80	617	20
Driftsoverskudd	327	62	201	38
Vederlag til arbeid og egenkapital	391	67	189	33
Arbeidsforbruk, årsverk	1,23	79	0,33	21
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	317	85	576	155

Tabell 8.17 Hovedposter fordelt på to driftsgrener på referansebruk 6 for regnskapsåret 2019. 1000 kr og prosent

	Egg (og husdyr)		Planteproduksjon	
	1000 kr	Prosent	1000 kr	Prosent
Sum inntekter før tilskudd	2 537	80	646	20
Tilskudd i alt	157	38	251	62
Inntekter i alt	2 694	75	897	25
Variable kostnader	1 602	89	193	11
Faste kostnader før avskrivninger	440	58	324	42
Kostnader i alt	2 235	74	765	26
Driftsoverskudd	460	78	132	22
Vederlag til arbeid og egenkapital	530	83	106	17
Arbeidsforbruk, årsverk	1,21	78	0,35	22
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	437	107	307	75

Referansebruket har litt sideproduksjoner. Det er 6 storfe som her er regnet sammen med eggproduksjonen. I planteproduksjonen inngår 34 dekar poteter, 10 dekar grønnsaker og 38 dekar eng og beite.

Tabell 8.18 Hovedposter fordelt på to driftsgrener på referansebruk 7 for regnskapsåret 2019. 1000 kr og prosent

	Poteter og annet		Korn	
	1000 kr	Prosent	1000 kr	Prosent
Sum inntekter før tilskudd	1 198	70	520	30
Tilskudd i alt	153	51	148	49
Inntekter i alt	1 351	67	668	33
Variable kostnader	248	60	167	40
Faste kostnader før avskrivninger	533	67	262	33
Kostnader i alt	968	63	573	37
Driftsoverskudd	383	80	95	20
Vederlag til arbeid og egenkapital	467	84	91	16
Arbeidsforbruk, årsverk	1,08	80	0,28	20
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	430	105	331	81

Referansebruket har mindre enn 1 000 kr i husdyrinntekter. Poteter utgjør 61 prosent av planteproduksjonsinntektene, mens korn utgjør 27 prosent. Grønnsaker utgjør sju prosent og frukt og bær tre prosent av planteproduksjonsinntektene mens grovførsalg og grasfrø til sammen utgjør to prosent. Arbeidsforbruket i kornproduksjonen vil med 1,8 timer per dekar (som for det litt mindre referansebruk nr. 2) utgjøre 20 prosent av arbeidsforbruket. Arbeidsforbruket til grønnsaker vil trolig ligne mest på arbeidsforbruket i potetproduksjonen. Arbeidsforbruket for de 179 dekarne med poteter og annet enn korn blir 11,1 timer per dekar.

For alle disse tre kombinerte referansebrukene er det den førstnevnte driftsgrenen (henholdsvis svin, egg og poteter) som dominerer ved at den bidrar med størstedelen av inntektene, kostnadene, driftsoverskuddet og størstedelen av arbeidsinnsatsen. Tilskuddsfordelingen avviker fra inntektsfordelingen for 2019. Det skyldes

avlingsskadeerstatningsutbetalinger året etter tørkeåret 2018. I resultatmålet «Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk» vurderes resultatet ut fra arbeidsinnsatsen, og også her kommer hovedproduksjonen best ut.

8.4 Sammenligning av resultatene i referansebrukssystemet med resultatene fra normaliserte regnskaper

I dette kapitlet er det foretatt en sammenligning av resultatene i referansebruksberegningene, inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019, med resultatene fra totalkalkylens normaliserte regnskaper. Resultatene fra referansebrukene er beregninger utført på bruksnivå på grunnlag av bruk over et visst økonomisk driftsomsfang, mens totalkalkylens normaliserte regnskaper er et sektorregnskap med aggregerte tall for hele det norske jordbruket fordelt ut på totalt antall årsverk. På en del områder vil det derfor være ulike beregningsprinsipper som er lagt til grunn i de to systemene. Totalkalkylen vil i større grad fange opp strukturelle endringer i jordbruket og utvalget av referansebruk er ikke representativt for totaljordbruket.

Noen flere årsaker til ulik utvikling i vederlaget til arbeid og egenkapital per årsverk fra 2019 til 2020 og fra 2020 til 2021 mellom de to beregningssystemene, er forsøkt forklart nedenfor.

Til sammenligningen har en beregnet et grovt gjennomsnitt av vederlaget til arbeid og egenkapital på referansebrukene i 2019. Dette er gjort ved å ta resultatet fra de første 11 referansebrukene og vekte dem etter antall driftsgranskingsbruk som inngår og antall årsverk. Tabell 8.19 viser at inntektsnivået da er ca. 44 900 kr per årsverk lavere i referansebruksberegningene. I beregningene i 2019 var inntektsnivået i regnskapsåret 2017 ca. 12 700 kr per årsverk lavere i referansebruksberegningene enn i normaliserte regnskaper.

For framregningsårene har en vist hvilket intervall utviklingen av vederlaget per årsverk varierer innenfor på enkeltbruksnivå (volumframregninger fra regnskapsåret 2019 inkludert).

Normaliserte regnskaper og beregnet referansebruksinntekt, inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019, viser følgende utvikling med hensyn til resultat og årlig endring i vederlaget til arbeid og egenkapital i kr per årsverk.

Tabell 8.19 Vederlag til arbeid og egenkapital i kr per årsverk^{1,2}

	Normaliserte regnskaper		Referansebruksberegningene inklusive volumframregninger	
	Kr/årsverk	Endring	Kr/årsverk	Intervall for endring
2019	325 200		280 300	
2020	374 200	+ 49 000		fra minus 8 000 til pluss 157 500
2021	393 700	+ 19 500		fra minus 32 700 til pluss 93 900

1) Jordbruksfradrag ved skatteligningen er ikke regnet inn

2) Resultatene er før jordbruksoppjøret 2021

Tabellen viser at inntektsutviklingen er noe forskjellig i de to beregningssystemene og at inntektsutviklingen dessuten varierer betydelig mellom ulike referansebruk.

Sammenlignet med utviklingen av et grovt gjennomsnitt av referansebrukene inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2019, men med samme vektning i framregningsårene, finner vi at referansebrukene har en gjennomsnittlig inntektsøkning per årsverk fra 2019 til 2020 samtidig som det er en økning også i normaliserte regnskaper. Differansen i inntektsutviklingen mellom de to beregningssystemene er omtrent 18 400 kr netto større økning i normaliserte regnskaper. Fra 2020 til 2021 er det en gjennomsnittlig inntektsøkning i referansebruksberegningene og det er også en inntektsøkning i normaliserte regnskaper. Differansen i inntektsutviklingen er omtrent 15 000 kr netto mindre økning i normaliserte regnskaper. Ser en på nivået ligger altså referansebrukene 44 900 kr under normaliserte regnskaper i 2019 og om lag 48 300 kr under normaliserte regnskaper i 2021.

En forskjell som kan bidra til å forklare litt nærmere det ulike nivået i 2019:

- Basisåret 2019 er for produksjonene kumelk og storfeslakt/ammeku preget av tørkeåret 2018 da grovfôravlingene for mange var lave og det året etter måtte kjøpes inn mye fôr første halvår 2019. Som forklart i underkapittel 4.2, er dette justert for i framregningsårene, men ikke i basisåret 2019.

Utviklingen fra 2019 til 2021 er totalt sett omtrent lik i referansebruksberegningene og i normaliserte regnskaper. Noen forskjeller som kan bidra til å forklare litt nærmere både ulik utvikling og ulikt nivå på delposter, er:

- Framregning av melkepris avviker fra totalkalkylen. Dette handler om ulik periodisering av etterbetalinger og er nærmere omtalt i underkapittel 5.3. Forskjellen fra 2019 til 2020 er 47 øre per liter melk større prisøkning i totalkalkylen, som tilsvarer 16 400 kr per årsverk. Forskjellen fra 2020 til 2021 er 49 øre per liter melk mindre prisøkning i totalkalkylen, som tilsvarer 17 700 kr per årsverk.
- Kapitalslitet bygger på prinsippet om historisk kost i driftsgranskingene og prisnivåjustering i normaliserte regnskaper. Dette gir lavere kapitalslit i driftsgranskingene (og referansebrukene) enn i normaliserte regnskaper. Det gir

også forskjellig utvikling i beregnet kapitalslit, som må ses i sammenheng med utviklingen i rentekostnadene.

- Forskjell i utviklingen i nominell rente og realrente. «Effekt av finansiering» (prisstigningsgevinst på den lånte delen av kapitalen) reduserer rentekostnaden i normaliserte regnskaper slik at det blir realrente. I årets beregning gir dette fra 2019 til 2020 et negativt bidrag til utviklingen på 2 400 kr per årsverk og et positivt bidrag på 100 kr per årsverk til utviklingen fra 2020 til 2021 i normaliserte regnskaper. I referansebruksberegningene beregnes kapitalslitet etter historiske investeringskostnader slik at det ikke blir noen prisstigningsgevinst og det regnes med nominelle renter.
- Produktivitetsendring/volumendring er regnet på ulik måte i de to beregningssystemene. I normaliserte regnskaper betyr økningen i samlet antall årsverk fra 2019 til 2020 i jordbruket en nedgang i vederlaget på om lag 5 000 kr per årsverk, mens nedgangen i antall årsverk fra 2020 til 2021 betyr en økning på om lag 3 000 kr per årsverk. Gjennomsnittlig volumframregning på referansebrukene viser en økning på om lag 1 500 kr per årsverk fra 2019 til 2020 og en økning på om lag 800 kr per årsverk fra 2020 til 2021. (Volumframregningene på referansebrukene er beskrevet i kapittel 4.) Totalkalkylen fanger umiddelbart opp strukturelle endringer i jordbruket slik som nedgang i arbeidsforbruk, mens måten volumframregningene gjøres på referansebrukene, gjør at skift i utviklingstrender først blir fanget opp etter flere år.
- Alle jordbrukets produksjoner inngår i totalkalkylens normaliserte regnskaper, men en del av disse inngår ikke i referansebrukene. Dette er blant annet blomster.
- I referansebrukene føres kostnader og eventuelt inntekter ved jordleie slik de fremgår av driftsregnskapet for enkeltbruk. I normaliserte regnskaper anses all jord å tilhøre sektoren slik at kapital på bortleid jord er ført på jordbruket og gjeld og renter knyttet til bortleid jord er tillagt jordbruksgjelda.
- Normaliserte regnskaper har med poster som ikke inngår i referansebrukene. Tidligpensjonsordning er en slik post som bidrar til et høyere nivå i normaliserte regnskaper med til sammen omtrent 1 600 kr per årsverk i 2019.
- Beregningssystemene har forskjellig prinsipp for føring av tilskudd. I referansebruksberegningene framregnes tilskudd med vedtatte satser, mens i normaliserte regnskaper er det bevilgningene for overførbare poster (direkte tilskudd) som regnes inn for budsjettåret 2021.

Budsjettnemnda for jordbruket

Oslo 22.06.2021

Knut Børve

Berit Bjørlo
Steinar Helgen
Anders Huus
Maria Finne Krekling

Eli Berge Ness
Anders Nordstad
Sigrun Pettersborg
Per Arne Skjeflo

Ole Nikolai Skulberg
Lajla Tunaal White
Harald Moksnes Weie (observatør)

Oddmund Hjukse

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021. BEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE.
REGNSKAPSTALL FOR 2019. FRAMREGNEDE TALL FOR 2020 OG 2021.
Budsjettnemnda for jordbruket, 2021

BUDSJETTNEMND A FOR JORDBRUKET

Postadresse: Kontoradresse: Telefon: 401 04 100
NIBIO, Postboks 115 Stortingsgata 28 E-post: post@nibio.no
1431 ÅS Internett: nibio.no

PUBLIKASJONER FRA BUDSJETTNEMND A FOR JORDBRUKET

Totalkalkylen for jordbruket

ISSN 1503-3325

Totale inntekter, kostnader og resultatmål

Avgitt årlig fra 1948

Volum- og prisindeksar for jordbruket

ISSN 0800-7535

Beregnet på grunnlag av totalkalkylen

Avgitt årlig (ikke 1983, 2001)

Modellbruksberegninger

ISSN 0800-7543

Avgitt årlig fra 1980 til 1992

Referansebruksberegninger

ISSN 0804-4201

Avgitt årlig fra 1993 (ikke 2020)

Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken

ISSN 0806-4652

Avgitt årlig fra 1995
